

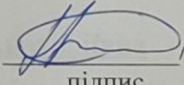
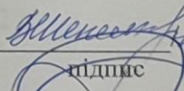
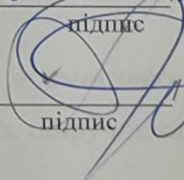
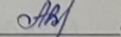
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної (випускної) роботи
за спеціальністю 071 – «Облік і оподаткування»

на тему: «Облік доходів і витрат майбутніх періодів промислового підприємства та їх оподаткування»

Виконала:	студентка IV курсу, групи ОП-20 Сударикова К.О.	/ /
	ПІБ	підпис
Керівник	Канд. екон. наук, доцент Шепелюк В.А.	/ /
	ПІБ	підпис
Нормоконтролер	Док. екон. наук, професор Брадул О.М.	/ /
	ПІБ	підпис
Завідувач кафедри	Канд. екон. наук., доцент Адамовська В.С.	/ /

Кривий Ріг – 2024 р.

Криворізький національний університет
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування
Перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри ООПУА
к.е.н., доцент Адамовська В.С.

« 22 » 02 2024 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну (випускн) роботу студентки

СУДАРИКОВОЇ Карини Олексіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Облік доходів і витрат майбутніх періодів промислового підприємства та їх оподаткування»

керівник роботи канд. екон. наук., доцент ШЕПЕЛЮК Віра Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом по КНУ від «22» лютого 2024 року № 172 с

2. Строк подання студентом роботи 17.06.24

3. Вихідні дані до роботи фінансова звітність, накази, а також нормативно-правова база, що регламентує порядок обліку та оподаткування, підручники, навчальні посібники, монографії, наукові статті тощо

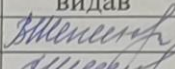
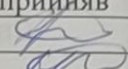
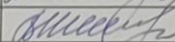
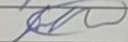
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Доходи і витрати майбутніх періодів підприємств в обліковому та економічному вимірах

2. Організація обліку доходів і витрат майбутніх періодів в господарській діяльності ПрАТ ІнГЗК

5. Перелік графічного матеріалу 13 рисунків та 4 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

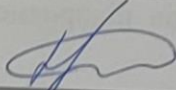
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	к.е.н, доцент Шепелюк В.А		
Розділ 2	к.е.н, доцент Шепелюк В.А		

7. Календарний план:

№ з/п	Етапи роботи	Термін виконання	Примітки
1.	Співбесіда зі студентом за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	22.02.2024	Виконано
2.	Збір матеріалів до кваліфікаційної (випускної) роботи	23.02 - 10.05.2024	Виконано
3.	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної (випускної) роботи	15.04 - 25.04.2024	Виконано
4.	Підготовка I розділу кваліфікаційної (випускної) роботи та подання його консультанту	26.04 - 24 10.05.2024	Виконано
5.	Підготовка II розділу кваліфікаційної (випускної) роботи та подання його консультанту	12.05 - 24.05.2024	Виконано
6.	Підготовка вступної частини	01.06.2024	Виконано
7.	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи студентом	02.06.- 10.06.2024	Виконано
8.	Отримання відгуку керівника	11.06.2024	Виконано
9.	Попередній захист роботи	07.06.2024	Виконано
10.	Захист роботи	19.06.2024	Виконано

Дата видачі завдання «22» лютого 2024 р.

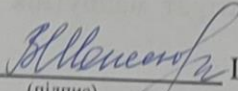
Студент

(підпис)

СУДАРИКОВА К.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

ШЕПЕЛЮК В.А.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

	стор.
ЗАВДАННЯ НА РОБОТУ	2
РЕФЕРАТ	4
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	5
ВСТУП	6
1 ДОХОДИ І ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ ПІДПРИЄМСТВ В ОБЛІКОВОМУ ТА ЕКОНОМІЧНОМУ ВИМІРАХ	8
1.1 Сутність доходів і витрат майбутніх періодів та сучасні їхні трактування	8
1.2 Нормативно – методична база обліку доходів і витрат майбутніх періодів та їх оподаткування в Україні	23
2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ ІНГЗК	33
2.1 Характеристика та аналіз господарської діяльності ПрАТ ІнГЗК	33
2.2 Бухгалтерський облік доходів і витрат майбутніх періодів ПрАТ ІнГЗК	43
2.3 Проблемні питання та шляхи вдосконалення організації обліку доходів і витрат майбутніх періодів	47
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ	56

Криворізький національний університет

Факультет економіки та управління бізнесом

Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну (випускную) роботу на тему:

«Облік доходів і витрат майбутніх періодів промислового підприємства та їх оподаткування»

Випускна робота: 57 сторінки, 4 таблиць, 13 рисунків, 39 джерел, 5 додатків.

Метою випускної роботи є вивчення, аналіз та оптимізація системи обліку доходів і витрат майбутніх періодів на промисловому підприємстві з урахуванням їх оподаткування для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами та стабільного розвитку підприємства.

Предмет дослідження випускної роботи є система обліку фінансових операцій, пов'язаних з доходами і витратами, що відбуваються в майбутніх періодах на промисловому підприємстві.

Об'єктом дослідження є операції, пов'язані з доходами і витратами, що плануються та передбачаються на промисловому підприємстві у майбутніх періодах.

В процесі написання бакалаврської роботи використовуються такі методи дослідження, як: аналіз, синтез, емпіричного та теоретичного дослідження, методи економічного аналізу, графічні та табличні методи представлення даних тощо.

Результатом дослідження є рекомендовано виділення окремого субрахунку "Виплачені суми" на рахунку "Витрати майбутніх періодів" що дозволить чітко відстежувати виплати, пов'язані з цими витратами, та забезпечить правильне відображення цих операцій у фінансовій звітності.

Ключові слова: витрати майбутніх періодів доходи майбутніх періодів, аналіз, організація бухгалтерського обліку.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

1. БО – бухгалтерський обліку;
2. ВМП– витрати майбутніх періодів ;
3. ГЗК - гірничо-збагачувальний комбінат
4. грн. – гривні;
5. ДМП – доходи майбутніх періодів;
6. див. – дивіться;
7. дод. – додаток;
8. Д-т – дебет;
9. ІнГЗК –Інгулецький Гірничо-Збагачувальний Комбінат;
10. КМУ – Кабінет Міністрів України;
11. Коеф-т – коефіцієнт;
12. К-т – кредит;
13. МСБО – Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.
14. МФУ – Міністерство фінансів України;
15. НП(С)БО – Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку;
16. ПКУ – Податковий Кодекс України;
17. п. – пункт;
18. п.п. – підпункт;
19. р. – рік;
20. рах. – рахунок;
21. рис. – рисунок;
22. ст. – стаття;
23. тис. – тисяча.

ВСТУП

У сфері господарсько-фінансової діяльності, кожне підприємство стикається з важливим завданням здійснення витрат і забезпечення доходів. Однак, навіть при збалансованому підході, мінімізація витрат і максимізація прибутків залишаються складними завданнями. Це особливо актуально в умовах посилення конкурентної боротьби на ринку.

В сучасному бізнес-середовищі, де конкуренція стає все більшою і непередбачуваною, ефективне управління стає необхідністю. Підприємства розуміють, що без розробки дієвих стратегій і тактик управління вони ризикують втратити свою конкурентну перевагу та зазнати неспіху на ринку.

Одним з ключових аспектів управління господарсько-фінансовою діяльністю є збалансованість між мінімізацією витрат і максимізацією доходів. Це означає здійснення витрат на оптимальному рівні, що дозволяє забезпечити необхідний рівень якості продукції або послуг, а також знаходження ефективних шляхів залучення і збереження прибутку.

Здійснення цих завдань вимагає від підприємств не лише глибокого розуміння свого ринкового оточення, але й гнучкості та вміння швидко адаптуватися до змінних умов. Окрім того, важливо мати чітку стратегію, спрямовану на підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Предмет дослідження випускної роботи є система обліку фінансових операцій, пов'язаних з доходами і витратами, що відбуваються в майбутніх періодах на промисловому підприємстві.

Об'єктом дослідження є операції, пов'язані з доходами і витратами, що плануються та передбачаються на промисловому підприємстві у майбутніх періодах.

Метою випускної роботи є вивчення, аналіз та оптимізація системи обліку доходів і витрат майбутніх періодів на промисловому підприємстві з

урахуванням їх оподаткування для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами та стабільного розвитку підприємства.

Виходячи з мети дослідження

- надати сутність доходів і витрат майбутніх періодів та сучасні їхні трактування;
- проаналізувати нормативно – методичну базу обліку доходів і витрат майбутніх періодів та їх оподаткування в Україні;
- охарактеризувати та проаналізувати господарською діяльність підприємства;
- розглянути ведення обліку доходів і витрат майбутніх періодів на підприємстві;
- визначити проблемні питання та шляхи вдосконалення організації обліку доходів і витрат майбутніх періодів

В роботі використані методи дослідження як аналіз літературних джерел та нормативно-правових актів, з питань обліку доходів і витрат майбутніх періодів, а також податкового законодавства, що регулює оподаткування цих операцій. За допомогою емпіричного методу були проаналізовані фактичні дані про фінансову діяльність промислового підприємства з використанням фінансових звітів. Методи порівняльного аналізу дали можливість провести порівняльний аналіз фінансової звітності та показників обліку доходів і витрат майбутніх періодів з аналогічними даними інших промислових підприємств для виявлення тенденцій та найкращих практик. В загалом методи разом дозволили провести комплексне дослідження системи обліку доходів і витрат майбутніх періодів промислового підприємства та їх оподаткування, забезпечуючи глибокий аналіз і висновки щодо практики та перспектив розвитку.

Інформаційна база для дослідження є статті, монографії, дисертації з обліку та оподаткування, які містять теоретичні основи та практичні рекомендації, нормативно-законодавча база, фінансові звіти підприємства.

1 ДОХОДИ І ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ ПІДПРИЄМСТВ В ОБЛІКОВОМУ ТА ЕКОНОМІЧНОМУ ВИМІРАХ

1.1 Сутність доходів і витрат майбутніх періодів та сучасні їхні трактування

Термін "витрати" визначається як грошові або матеріальні ресурси, які витрачаються на придбання товарів або послуг, на виробництво, утримання та розвиток діяльності підприємства або фінансові операції. Витрати можуть включати зарплату працівникам, закупівлю сировини та матеріалів, оплату послуг, амортизацію обладнання та інші витрати, пов'язані з функціонуванням підприємства. Витрати є складовою частиною вартості виробництва або надання послуг і впливають на фінансові результати діяльності підприємства.

Таке визначення витрати доповнюється з іншими підходами, що включають:

1. Витрати розглядаються залежно від їх функціонального призначення, наприклад, виробничі витрати, адміністративні витрати, комерційні витрати тощо.

2. Витрати можуть бути класифіковані залежно від часу їх виникнення, наприклад, поточні витрати, капітальні витрати, оперативні витрати тощо.

3. Розрізняють витрати, які пов'язані з виробництвом продукції або наданням послуг, а також адміністративні та управлінські витрати, які пов'язані з управлінням підприємством.

Отже, визначення терміна "витрати" включає різноманітні аспекти і може бути деталізованим залежно від контексту та цілей дослідження. Дана категорія є ключовою для розуміння економічного процесу виробництва і визначення фінансової ефективності підприємства. Іншими словами, витрати на виробництво відображають реальні витрати, необхідні для створення продукту або послуги.

С. В. Мочерного зазначено, що «...витрати виробництва – спожиті в процесі виробництва продукту виробничі фонди підприємства» [1, с. 203]. Ці витрати включають в себе витрати на сировину, матеріали, працю, амортизацію обладнання, енергію та інші виробничі фонди. Витратами на виробництво інші науковці вважають також «...витрати на придбання основних чинників виробництва: робочої сили, засобів виробництва (засобів і предметів праці, в тому числі землі) та інших для виготовлення продукції протягом певного періоду» [2, с. 130].

Цілком зрозуміло, що для економічного аналізу та планування діяльності підприємств важливо правильно класифікувати та враховувати витрати на виробництво. Такий підхід дозволяє належним чином оцінювати ефективність використання ресурсів, приймати обґрунтовані управлінські

Деякі вчені визначають витрати як вартість ресурсів, що залучені до виробництва кінцевої продукції фірми [3, с. 155–156]. Цей підхід заснований на концепції економічних витрат і акцентує увагу на вартості ресурсів, які споживаються під час виробництва. Витрати включають у себе вартість сировини, матеріалів, праці, амортизацію обладнання та інших ресурсів, які необхідні для виробництва.

Інші дослідники розрізняють економічні та бухгалтерські витрати. Перші розглядаються економістами-теоретиками і більше спрямовані на вивчення вартості виробництва. Бухгалтерський підхід акцентує увагу на витратах, які обліковуються за стандартами бухгалтерського обліку та використовуються для формування фінансової звітності підприємства.

У практичних джерелах зазначається, що витрати пов'язані з придбанням різних ресурсів, включаючи матеріали, трудові ресурси, обладнання тощо. Німецький учений Г. Фандель вказує, що витрати – «це затрати факторів виробництва у вартісному вимірі» [4, с. 458]. Це означає, що витрати виражаються в грошовому виразі та є показником вартості виробництва [4, с. 458].

Ф. Ф. Бутинць вказують, що «витрати є тим, що фірма платить для того, щоб вести діло і отримувати доход» [5, с. 197]. Це підкреслює важливість витрат як необхідної умови для отримання прибутку та забезпечення діяльності підприємства.

Сучасні вчені –фінансисти розглядають витрати до відповідності їх доходам звітного періоду. Це означає, що витрати повинні відображати реальні витрати, необхідні для отримання доходу від продажу товарів або надання послуг. Чим більша відповідність між витратами та доходами, тим більше можливостей для формування прибутку. Крім того витрати мають прямий вплив на фінансові показники підприємства, зокрема на чистий прибуток. Ефективне управління витратами дозволяє забезпечити оптимальний рівень прибутку та збереження конкурентоспроможності підприємства. Отже, оцінка витрат дозволяє провести аналіз ефективності використання ресурсів та ідентифікувати можливість їх оптимізації. Це дозволяє знизити витрати та підвищити фінансову ефективність діяльності підприємства. Таким чином оцінка витрат з точки зору їх відповідності доходам та впливу на фінансові результати є важливою для ефективного управління фінансами підприємства та забезпечення його стійкого розвитку.

У фінансовій науці терміни "витрати" і "видатки" часто вживаються як синоніми, але вони мають відмінне значення в залежності від контексту. У загальному розумінні, обидва терміни вказують на грошові суми, які витрачаються або сплачуються за якісь товари чи послуги. Але є нюанси. Витрати більше орієнтоване на підприємство або особисті фінанси. Витрати можуть включати всі види витрат, які здійснюються на утримання, розвиток, виробництво тощо. Витрати частіше використовуються у фінансовій звітності підприємства. Видатки більше пов'язаний зі стандартними витратами у побуті або особистих фінансах. Видатки можуть охоплювати рахунки за комунальні послуги, їжу, одяг, розваги тощо. Видатки можуть бути також звітним елементом в особистому бюджеті. Отже, використання

того чи іншого терміну залежить від контексту і має орієнтацію на широке або більш обмежене розуміння фінансових операцій.

Вчені-економісти, Л. Г. Мельник та О. І. Корінцева зазначають, що витрати є основою для розрахунку вартості продукції. Вони включають в себе всі витрати, пов'язані з виробництвом товарів або послуг, від сировини та матеріалів до праці та адміністративних витрат. [6, с. 369]. Фінансові витрати можуть бути прямими або непрямими, фактичними або можливими, відображаючи різні аспекти витратного процесу. Прямі витрати включають в себе витрати, які можна одразу пов'язати з конкретним виробництвом чи послугою, тоді як непрямі витрати можуть бути загальними витратами на управління підприємством, які важко пов'язати з окремим продуктом чи послугою. Витрати становлять важливу частину стратегічного управління підприємством, оскільки вони відображають витрати на ресурси, необхідні для досягнення певних цілей. Оптимізація витрат дозволяє підприємствам забезпечити ефективне використання своїх ресурсів і досягнення конкурентних переваг.

Отже, розуміння витрат в контексті економіки підприємств допомагає управлінцям приймати обґрунтовані фінансові рішення та досягати поставлених цілей.

В процесі діяльності підприємство поділяє витрати на дві категорії: зовнішні і внутрішні [6, с. 369]. Зовнішні (явні) витрати є видимими та прямими витратами, які фірма здійснює на закупівлю ресурсів, послуг, обладнання тощо. Ці витрати включають в себе витрати на заробітну плату працівників, покупку сировини та матеріалів, оплату комунальних послуг, рекламу, оплату послуг поставників, податки тощо. Зовнішні витрати легко відстежувати та обліковувати у фінансовій звітності підприємства. Внутрішні (неявні або імпліцитні) витрати є менш очевидними та складніше вимірюваними. Вони включають в себе упущену вигоду або можливість використання ресурсів на альтернативні цілі. Наприклад, внутрішні витрати включають втрату можливості використання обладнання для інших цілей,

втрату потенційних прибутків внаслідок обмежень у виробництві або рішень щодо розширення бізнесу. Ці витрати складніше визначити та оцінити, оскільки вони не відображаються у фінансовій звітності і можуть бути лише уявними або потенційними. Обидва типи витрат є важливими для оцінки фінансової ефективності підприємства та прийняття рішень щодо управління ресурсами.

В класифікації витрат, вчені виділяють «витрати виробництва» і «витрати підприємства». Витрати виробництва пов'язані безпосередньо з процесом виготовлення продукції або надання послуг.

Дивлячись на різні визначення витрат, можна зробити висновок, що вони є суттєвою складовою процесу виробництва. Трактують витрат як «сукупності матеріальних витрат і живої праці, яка відображає вартість виробництва підприємства, відображає їх роль у формуванні собівартості продукції» [7, с. 270].

А. М. Турило, А. А. Турило розглядають витрати «як вартісного вираження застосованих ресурсів, необхідних для досягнення мети підприємства, підкреслює їх роль у досягненні цілей бізнесу» [8, с. 9–10]. Це погляд, який враховує стратегічний аспект витрат і їх вплив на результативність підприємства.

Визначення М. С. Пушкар, яке розглядає витрати як «суму спожитих на виробництво факторів виробництва, підкреслює їх природу як ресурсу, необхідного для виробництва товарів і послуг» [174, с. 389].

Думка Л. В. Нападовської, що термін "витрати" згідно з національними стандартами означає використання грошових коштів, відображає традиційний підхід до розуміння цього поняття у фінансовому обліку. Вона розрізняє терміни "витрати" і "затрати", наголошуючи на тому, що останній має інший економічний зміст і застосовується у системі управлінського обліку [10, с. 64, 65].

Згідно з цим підходом, "витрати" визначаються як фактичне використання грошових коштів на придбання ресурсів і послуг, що потрібні

для виробництва і реалізації продукції. У той час як "затрати" більше відносяться до економічної сфери та описують сукупність ресурсів, витрачених на виробництво товарів і послуг без прив'язки до грошових витрат.

Цей підхід має свою логіку, особливо в контексті управління підприємством і прийняття стратегічних рішень. Він дозволяє керівництву підприємства краще розуміти реальні витрати ресурсів на виробництво і планувати їх оптимальне використання, щоб досягти поставлених цілей.

Н. Цветкова розглядає поняття "затрати" з точки зору їх обліку і відображення у фінансовій звітності. Вона робить важливий акцент на тому, що затрати включаються у собівартість продукції і розглядаються як ресурси, витрачені на виробництво товарів або послуг [11, с.16]. Згідно з цим підходом, затрати на продукт відображаються у балансі як активи на відповідних рахунках, що відносяться до виробництва. Це відповідає загальноприйнятим стандартам обліку і відображення фінансової інформації. Ствердження також відзначає різницю між поняттями "затрати" і "витрати". Витрати розглядаються як витрати періоду і не включаються у собівартість продукції, але враховуються при визначенні фінансового результату, згідно з принципом нарахування доходів і витрат. Отже, підхід Н. Цветкова відображає значення правильного обліку затрат у фінансовій звітності підприємства, що є важливим для ефективного фінансового управління та прийняття стратегічних рішень.

Г. В. Нашкерська визначає поняття "витрати" як споживання або використання різних ресурсів у процесі одержання доходу [12, с. 390]. Дане визначення відображає процес витрат, які створюються під час виробництва або надання послуг і відіграють роль у формуванні доходу підприємства. З цієї точки зору, витрати можуть бути різноманітними, включаючи матеріальні ресурси, працю, послуги, і т.д. Це відображає більш широкий погляд на витрати, які можуть включати не лише грошові витрати, а й реальне споживання ресурсів у процесі виробництва або надання послуг.

Важливою особливістю такого визначення є підкреслення взаємозв'язку між витратами і доходом. Витрати створюються у процесі одержання доходу, і їх ефективне управління може сприяти збільшенню прибутковості підприємства. Отже, погляд Г. В. Нашкерської на витрати доповнює розуміння цього поняття, відображаючи його роль у формуванні доходу і економічному процесі в цілому.

Аналіз поглядів вчених на поняття "витрати" свідчить про те, що це важлива економічна категорія, яка має значний вплив на діяльність підприємства. Згідно з різними визначеннями, витрати можна розглядати як сукупність матеріальних витрат і живої праці, вартісне вираження використаних ресурсів, спожитих на виробництво, або як ресурси, витрачені для одержання доходу. Ці різноманітні підходи доповнюють один одного, підкреслюючи різні аспекти витрат у контексті виробництва та управління підприємством. Вони відображають значення витрат як важливого фактору формування собівартості продукції, вплив на фінансові результати підприємства та їх роль у економічному процесі загалом.

Отже, розуміння та правильне управління витратами є важливим аспектом успішного функціонування будь-якого підприємства, і врахування різних підходів до цього поняття допомагає забезпечити комплексний аналіз та ефективне управління фінансами.

В науковій літературі існує різноманітність підходів до визначення поняття "доходи".

Сучасні вчені розглядають категорія «дохід» як вартісне вираження вигоди або прибутку. Згідно з цим підходом, доходи визначаються як вартість або сума, яку отримує особа або підприємство за використання своїх ресурсів або послуг. Цей підхід акцентує на прибутковості або користі, яку особа отримує.

Інші вчені дохід визначають як фінансові потоки або надходження грошових коштів. Згідно з цим підходом, доходи визначаються як грошові

суми, які входять до особи чи підприємства в результаті їхньої діяльності або інших джерел.

Таблиця 1.1 Визначення поняття доходу деякими зарубіжними та вітчизняними вченими

Автор (джерело)	Сутність поняття «дохід підприємства»
О. В. Аристов	Прибуток є основним спонукальним мотивом здійснення будь-якої підприємницької діяльності, оскільки забезпечує зростання добробуту власників підприємства через дохід на вкладений капітал
Дж. Хікс	Дохід – складна і багатозначна економічна категорія, яка об'єднує цілу систему показників
А. Сміт	Заробітна плата, прибуток і земельна рента є трьома первісними джерелами будь-якого доходу, так само як і будь-якої мінової вартості. Усякий інший дохід в остаточному підсумку одержують з одного або іншого із цих джерел
Н. М. Шмиголь	Дохід підприємства – це збільшення економічних вигід внаслідок надходження активів і /або погашення зобов'язань, що приводить до зростання капіталу організації, за винятком внесків учасників (власників майна), та отримане внаслідок використання в господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів та конкурентних переваг в умовах прийняттого рівня підприємницького ризику
В. І. Блонська	Дохід підприємства – це надходження, одержані внаслідок його господарської діяльності за певний період часу у вигляді конкретних економічних вигід, отриманих внаслідок використання у господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів в умовах прийняттого рівня підприємницького ризику

Деякі вчені вважають доходами приріст вартості активів особи або підприємства, включаючи збільшення вартості фінансових і реальних активів.

В інших визначеннях доходи розглядаються як валовий дохід після відрахування витрат, необхідних для отримання цього доходу.

Деякі підходи визначають доходи як економічну користь або задоволення, отримані особою або підприємством від їхньої діяльності або інших джерел.

М. С. Пушкар визначає дохід як потік грошових та інших надходжень за одиницю часу, що складається з таких пофакторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента [9, с. 389]. Його підхід акцентує

на грошовому виразі доходу та розглядає його як сукупність різних елементів, що входять у дохід.

Ф. Ф. Бутинець та його послідовники визначають дохід як грошові кошти або інші активи, отримані в результаті будь-якої діяльності, або як збільшення економічних вигоди у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу[13, с. 59]. Вони також розглядають дохід як зростання власного капіталу за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників (учасників).

Обидва підходи вказують на різноманітність трактування поняття "дохід". Підхід М. С. Пушкаря акцентує на компонентах доходу і їхньому вираженні у грошовому еквіваленті, тоді як підхід Ф. Ф. Бутиця більше зорієнтований на роль доходу у збільшенні власного капіталу. Обидва підходи важливі для розуміння ролі доходу у фінансовому стані та результативності діяльності суб'єктів господарювання.

Друге трактування поняття "дохід" відображає офіційне визначення у НП(С)БО 1 "Загальні вимоги фінансової звітності" з деякими доповненнями та розширеннями[18]. Це підтверджує важливість офіційних стандартів обліку у науковій роботі в цій галузі.

Більшість вітчизняних вчених в галузі обліку використовують офіційне визначення дефініції "дохід", або ж повторюють його з деякими змінами та доповненнями. Наприклад В. В. Сопко розширює поняття доходу, описуючи його як валовий приплив економічної вигоди протягом звітного періоду, що виникає у процесі звичайної діяльності підприємства[14, с. 403]. Він також робить розрізнення між прибутком і збитком залежно від того, чи сприяють ці припливи збільшенню або зменшенню власного капіталу, крім збільшення, що пов'язане з внесками акціонерів[14, с. 403]. Ці підходи відображають різноманіття розуміння та використання поняття "дохід" в наукових дослідженнях. Інколи вони базуються на офіційних визначеннях, а іноді розширюються для кращого врахування певних аспектів фінансової діяльності підприємств.

О. А. Подолянчук розглядає дохід як надходження економічних вигоди, що нараховані або отримані в результаті виробничо-фінансової та комерційної діяльності підприємства [15, с. 15]. Його визначення акцентує на процесі отримання економічних вигоди від діяльності підприємства

Американські учені-економісти визначають дохід як те, що фірма одержує від ділових операцій [5, с. 197]. Це підкреслює роль доходу у формуванні фінансової стійкості та успішності підприємства.

Н. П. Тарнавська визначає дохід як гроші або матеріальні цінності, одержані від різних видів діяльності особою, підприємством чи країною протягом певного проміжку часу [16, с. 436]. Це визначення враховує різноманітні джерела доходу.

Група вчених-економістів у галузі фінансів визначає доходи підприємства як загальну суму надходжень, отриманих від усіх видів діяльності у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах [17, с. 227]. Цей підхід відображає загальну сутність доходів підприємства і їхню різноманітність.

С. В. Мочерног дохід характеризує як різниця між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) і вартістю матеріальних витрат на виробництво та збут продукції. Це визначення підкреслює фінансовий аспект доходу та його роль у формуванні фінансового результату підприємства.

Інші науковці вважають, що дохід підприємства не обов'язково може збігатися з прибутком, який сформований з підрахунку загальних витрат та виручки від реалізації. Зазначається, що дохід також включає в себе заробітну плату працівників підприємства. Це підкреслює важливість врахування різних складових доходу при аналізі фінансового стану підприємства.

За другим аспектом, поняття "дохід" розглядається як грошові або матеріальні цінності, які отримані від різних видів діяльності, таких як виробнича, комерційна, посередницька тощо. Це визначення підкреслює

різноманіття джерел доходу та включає в себе різні форми надходжень, що можуть бути отримані підприємством у процесі його діяльності[1, с. 363].

На нашу думку, доходом слід вважати економічну категорію, що означає одержання підприємством певних активів (грошей, матеріальних ресурсів) чи зменшення сум зобов'язань, які спонукають до збільшення сум власного капіталу (за мінусом збільшення сум капіталу з внесків власників або учасників).

Враховуючи ці підходи, можна зробити висновок, що дохід може бути розглянутий як результат різних видів діяльності, що приносять економічні вигоди, і включає надходження в різних формах, таких як гроші, матеріальні цінності тощо. Загалом, це визначення підкреслює складність та різноманіття поняття "дохід" та необхідність врахування різних аспектів при аналізі фінансової діяльності підприємства.

Зважаючи на різноманітність доходів та їхнє значення для підприємств, логічна та структурована класифікація є важливим інструментом для ефективного управління ними. Головною метою будь-якого підприємства є отримання прибутку при мінімальних витратах. Класифікація доходів дозволяє зорієнтуватися у фінансових потоках та вчасно реагувати на зміни у господарському середовищі.

Важливим аспектом управління доходами є розрізнення доходів майбутніх періодів, які не враховуються у фінансовій звітності на певний звітний період. ДМП є специфічними об'єктами обліку, оскільки їх врахування може вплинути на фінансовий результат підприємства та викликати маніпуляції зі звітністю. Це особливо актуально у контексті прагнення підприємств до максимізації свого фінансового результату.

Питання обліку ДМП важливе для підприємств, адже це дозволяє врахувати майбутні потенційні прибутки та ризики щодо їхнього отримання. Правильне розуміння та облік цих доходів допомагає підприємствам управляти своїми фінансами та приймати обґрунтовані рішення.

Дослідження поглядів на ДМП та їхнє місце у фінансовому управлінні підтверджує, що правильна класифікація та облік доходів є важливим елементом сучасної системи управління підприємством. У табл. 1.2 наведено трактування поняття ДМП.

Таблиця 1.2. Автори статей про ДМП

Джерело	Короткий зміст статті
К.В. Молибога [10]	Автор дає визначення доходів і витрат майбутніх періодів згідно з НП(С)БУ 1 «Вимоги до фінансової звітності». Він характеризує об'єкти обліку та приводить основні терміни, що застосовуються підприємством під час формування даних доходів та витрат і наводить приклади рахунків, на яких відображаються операції з оренди основних засобів та транспортних послуг з урахуванням авансових орендних платежів, визнаних доходами майбутніх періодів для орендодавця і витратами майбутніх періодів для орендаря.
К.В. Терещенко [11]	Стаття містить результати проведеного автором дослідження сутності категорій доходів і витрат майбутніх періодів в історичній ретроспективі, камеральній та патримоніальній бухгалтерії, а також їх місця в статичній і динамічній теоріях фінансової звітності.
П.О. Куцик [12]	Автор дає визначення, спираючись на НП(С)БУ 11 «Зобов'язання», та розглядає організаційні підходи до бухгалтерського обліку доходів і витрат майбутніх періодів на підприємстві. Обґрунтовано напрями удосконалення організації обліку цих економічних категорій та порядку їх розподілу.
П.О. Куцик [13]	Автор характеризує нормативну базу, супровідні документи та описує розподіл та термін списання доходів і витрат майбутніх періодів на звітні періоди.
О.Є. Дубровська [14]	Автор проводить порівняльний аналіз нормативного регулювання бухгалтерського обліку доходів і витрат в Білорусі, РФ і в Україні.
Л.М. Куньовська [15]	Автор посилається на роботу І.Я. Омецінської, даючи її визначення доходів майбутніх періодів. У статті йдеться про ведення обліку доходів майбутніх періодів зарубіжних країн та методи їх списання та корегування.
С.М. Максотов [16]	Автор називає нормативно-методичну базу доходів майбутніх періодів, приводить власне визначення доходів та послуг та показує приклади списання збитків як доходів майбутніх періодів.
В.М. Саприкін [17]	У роботі автор дає характеристику витрат майбутніх періодів та зазначає, що дані витрати можна відображати як в активі (вже понесені витрати або сплачені наперед), так і в пасиві (нарахування витрат), що суперечить НП(С)БО 1, оскільки рахунок № 39 є активним, а нарахування повинно бути в активі, списання – в пасиві.
Я.В. Соколов [2]	Автор намагається сформувати всі загальні відомості про витрати майбутніх періодів, також списання їх на витрати звітного періоду та дати їм свою загальну характеристику, виходячи з правил бухгалтерського і фінансового обліку в Україні.

Аналізуючи інформацію у табл.1.2., можна визначити декілька ключових аспектів, які відображають різні підходи до поняття ДМП. Автор К.В. Молибога [28] акцентує на визначенні ДМП згідно з НП(С)БУ 1, яке включає доходи, отримані за діяльність, результати якої будуть реалізовані у майбутніх звітних періодах.

П.О. Куцик [30] зосереджується на аспекті організації підходів до обліку доходів і витрат майбутніх періодів і важливості їхньої класифікації для забезпечення точності звітності. О.Е. Дубовська [33] пропонує проведення аналізу нормативного регулювання бухгалтерського обліку доходів, які сприяють покращенню фінансової звітності. С.М. Максutow [34] вказує на нормативно-методичну базу ДМП, яка може приводити до зменшення загальної суми отриманих доходів звітного періоду та потенційної маніпуляції фінансовими результатами. В.М. Саприкін [35] обговорює специфіку відображення ДМП, особливо в аспекті аналізу та управління цими доходами, щоб оптимізувати фінансові результати підприємства. Я.В. Соколов [35] наголошує на необхідності дослідження та аналізу ДМП у контексті сучасних вимог бухгалтерського обліку в Україні.

Ці підходи вказують на значну складність і варіативність у трактуванні та обліку ДМП. Їх належне розуміння та облік є критично важливими для точності фінансової звітності і можуть вплинути на стратегічне планування та управління фінансами підприємства.

Аналізуючи вищезгадані аспекти та результати, можна зробити декілька висновків щодо обліку доходів майбутніх періодів та їх впливу на фінансові результати підприємств. Вчені пропонують різноманітні підходи до визначення та обліку ДМП, що дозволяє підприємствам точніше відображати їхній фінансовий стан. Таке різноманіття підходів може вказувати на гнучкість в методах обліку та на можливість адаптації під конкретні умови господарювання. Пропозиції вчених щодо вдосконалення обліку доходів майбутніх періодів часто зосереджуються на тому, як зменшити собівартість продукції і збільшити рентабельність підприємств. Це вказує на спрямованість таких досліджень на підвищення ефективності діяльності компаній. Не всі пропозиції щодо вдосконалення обліку доходів майбутніх періодів можуть бути сумісні з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Це підкреслює необхідність обережного впровадження змін в облікові процедури, а також потребу узгодження

внутрішніх правил обліку з загальноприйнятими міжнародними практиками. Різні думки серед вчених щодо нових пропозицій свідчать про існування активного дискурсу в цій галузі, що є здоровим для розвитку теорії та практики обліку. Важливо звертати увагу на критичні відгуки, оскільки вони можуть вказувати на потенційні ризики або недоліки в пропонованих методах.

Отже, доходи майбутніх періодів — це доходи, які були отримані підприємством в поточному звітному періоді, але належать до економічної вигоди майбутніх періодів. Такі доходи обліковуються як зобов'язання (пасиви) на балансі підприємства до моменту виконання зобов'язань перед клієнтом або споживачем.

Витрати майбутніх періодів — це витрати, які були понесені підприємством у поточному звітному періоді, але відносяться до економічної діяльності, що відбудеться в майбутньому. Ці витрати включають передоплати за товари чи послуги, які будуть використані в наступних звітних періодах. Вони також можуть включати витрати на рекламу, страхування, оренду та інші подібні витрати, які передбачають отримання вигоди у майбутньому.

Витрати майбутніх періодів можна класифікувати наступним чином:

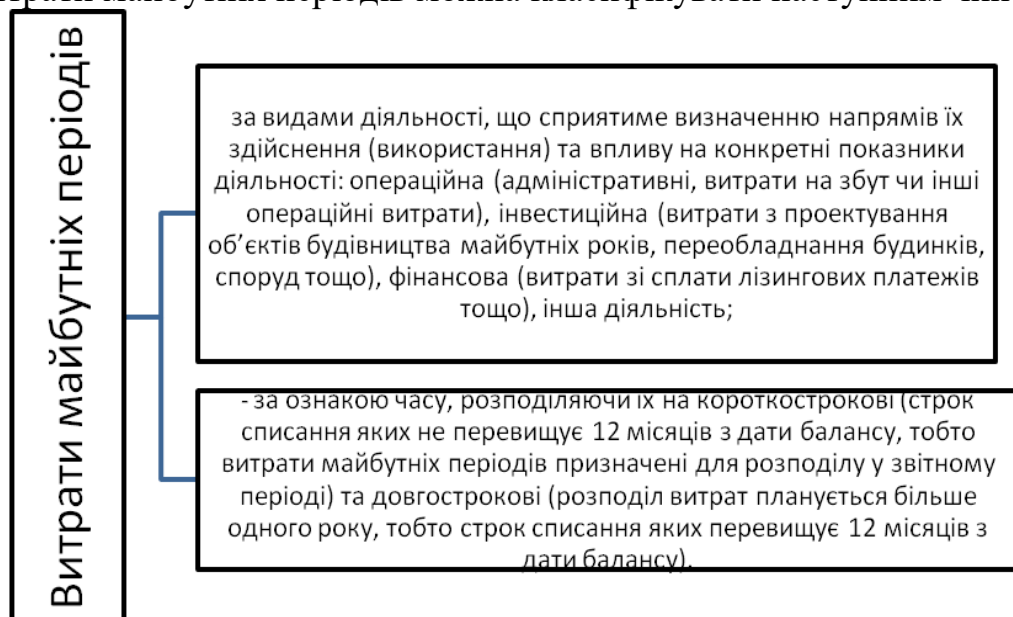

Рисунок 1.1. Класифікація ВМП.

Прикладом короткострокових витрат майбутніх періодів є передоплата за рекламні послуги на наступний місяць. Наприклад, підприємство оплачує рекламну кампанію, яка розпочнеться через місяць і триватиме протягом кількох тижнів. Ця передоплата становить короткострокову витрату майбутніх періодів, оскільки вона була здійснена в поточному звітному періоді, але відноситься до рекламної кампанії, яка буде здійснена у майбутньому.

Прикладом довгострокових витрат майбутніх періодів може бути передоплата за оренду приміщення на наступні кілька років. Наприклад, підприємство укладає договір на оренду офісного простору на п'ять років і здійснює передоплату за перший рік оренди. Ця передоплата буде включена в довгострокові витрати майбутніх періодів, оскільки вона стосується періоду, який виходить за межі поточного звітного періоду, але буде використана для отримання користі в майбутньому.

Отже зробимо висновки облік ДМП дозволяє підприємству адекватно відображати свої фінансові результати, розділяючи фактичні доходи за періодами їхнього реального заробітку, що в свою чергу забезпечує точність фінансової звітності та допомагає уникнути перекручень в обліку. Це також важливо для дотримання принципу нарахування, який є ключовим у бухгалтерському обліку, згідно з яким доходи та витрати визнаються в періоди, до яких вони належать, незалежно від часу грошових потоків.

Облік ВМП дозволяє підприємству коректно відображати їхні фінансові зобов'язання та витрати, розподіляючи витрати пропорційно до тих періодів, в яких ці витрати насправді сприяють формуванню доходів. Такий підхід сприяє точності фінансової звітності та відповідає принципу нарахування, який вимагає, щоб витрати відображалися у ті періоди, коли вони безпосередньо сприяють створенню доходів, незалежно від часу фактичних платежів.

1.2 Нормативно – методична база обліку доходів і витрат майбутніх періодів та їх оподаткування в Україні

Доходи і витрати майбутніх періодів є економічною категорією, яка потребує уважного вивчення та чіткого регулювання. На сьогоднішній день існує відсутність чіткої структуризації та визначення цих категорій на законодавчому рівні, що призводить до неоднозначного ставлення до них з боку підприємств та фахівців.

Неоднозначність у визначенні доходів і витрат майбутніх періодів може породжувати непослідовність у фінансовому обліку та звітності підприємств, а також ускладнювати аналіз їх фінансового стану.

Для вирішення цієї проблеми необхідно встановлення чітких та єдинообразних визначень доходів і витрат майбутніх періодів на рівні законодавства. Це допоможе стандартизувати підхід до обліку та звітності, забезпечуючи однакові умови для всіх підприємств. Така ініціатива сприятиме підвищенню прозорості та довіри до фінансової звітності підприємств і сприятиме стабільності фінансової системи в цілому.

На рис. 1.2. представлені доходи, які доцільно відносити до складу доходів майбутніх періодів

Рисунок 1.2.Склад ДМП [12; 28].

Аналіз нормативних документів вказує на складність і неоднозначність визначення та обліку доходів майбутніх періодів. Інструкція №291 уточнює, що ДМП, як правило, виникають у випадках, коли підприємство отримує передоплати від клієнтів, але вони не включаються до складу доходів звітнього періоду до моменту надання відповідних послуг або товарів.

Проте, згідно з НП(С)БО 15 дохід від реалізації товару визнається лише при виконанні певних умов, зокрема, коли передано ризики і вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію, і сума доходу може бути достовірно визначена [24]. Це може викликати певне непорозуміння в практичному застосуванні, оскільки різні підприємства можуть мати різний підхід до визначення моменту виникнення доходу.

Згідно з Інструкцією № 291 [22], та НП(С)БО 15 [24], всі доходи належать до авансових платежів, і не включаються до складу доходів звітнього періоду. Однак на практиці існують ситуації, коли доходи майбутніх періодів виникають без задіювання рахунку 69, наприклад, при реалізації товару.

Отже, виникає необхідність у додатковому розгляді цього питання та уточненні вимог щодо визначення та обліку доходів майбутніх періодів. Це допоможе уникнути неоднозначності та забезпечити консистентність у фінансовому обліку підприємств.

Відсутність нормативного регулювання питання формування ВМП призводить до ситуації, коли бухгалтер самостійно вирішує, які витрати віднести до складу витрат майбутніх періодів і як вони повинні бути списані. Одним із ключових принципів є відповідність доходів і витрат підприємства. Це означає, що якщо актив забезпечує отримання економічної вигоди протягом декількох звітних періодів, витрати на його придбання мають бути відображені у звіті про фінансові результати протягом цих звітних періодів.

Методичні рекомендації визнають витратами майбутніх періодів ті витрати, які мали місце протягом поточного або попередніх звітних періодів, але належать до наступних звітних періодів. Це вказує на необхідність

систематичного і раціонального розподілу витрат на активи з метою відображення їх в фінансовій звітності відповідно до їх призначення та очікуваної економічної вигоди протягом різних звітних періодів.

Таким чином, для забезпечення точності та надійності фінансової звітності підприємства необхідно встановлення чітких правил визначення і обліку витрат майбутніх періодів, а також розробка методів їх списання, що відповідають міжнародним стандартам та вітчизняним методичним рекомендаціям.

Витрати майбутніх періодів - це витрати, які були здійснені або понесені у поточному звітному періоді, але їх віднесення на витрати майбутніх періодів зумовлене тим, що їхні наслідки або ефект проявляться у майбутніх періодах.

До об'єктів обліку ВМП відносять витрати, наведені на рис. 1.3.

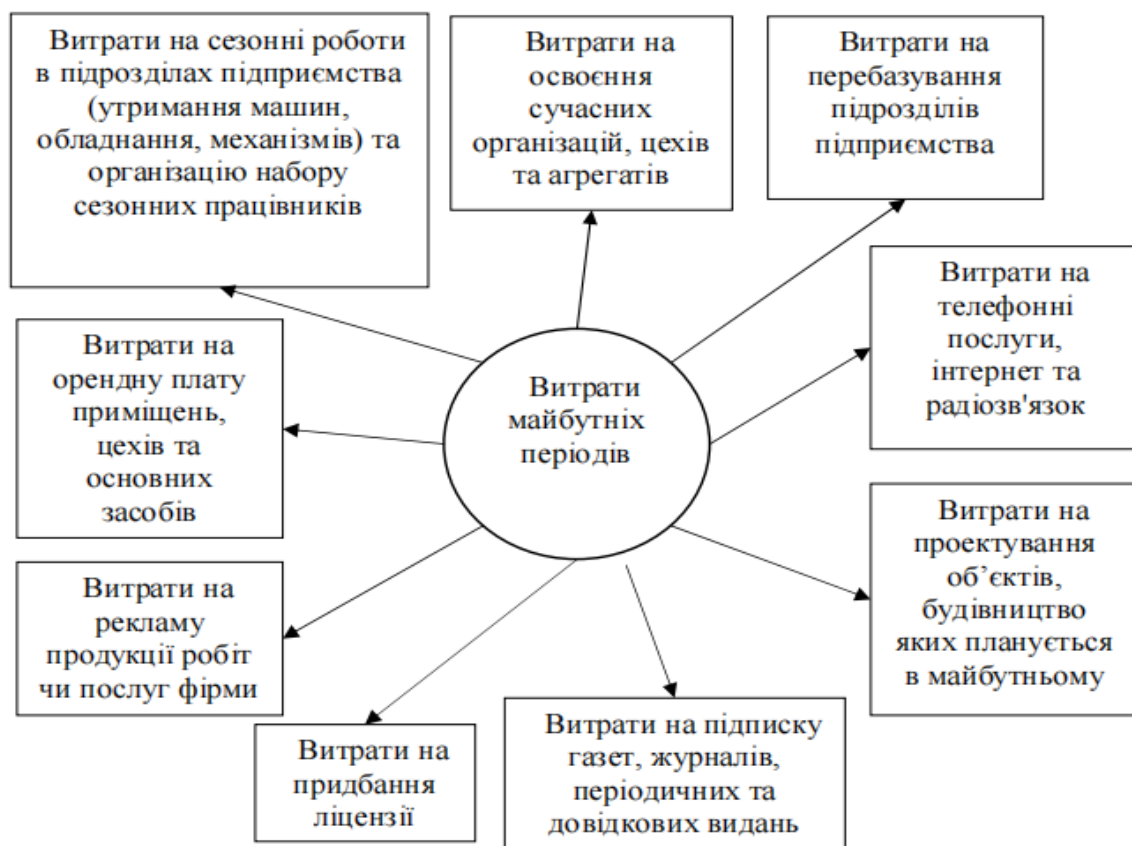

Рисунок 1.3.Склад ВМП

Головною характеристикою таких витрат є те, що вони фактично відбулися або були понесені у поточному періоді, але їх вплив або користь буде виявлено у майбутніх періодах. Наприклад, це можуть бути витрати, пов'язані з розробкою нового продукту або послуги, які здійснені у поточному періоді, але їх вплив на доходи підприємства буде здійснюватися у майбутніх періодах. Такі витрати можуть включати в себе різноманітні витрати на дослідження і розвиток, маркетингові витрати, амортизацію та інші витрати, пов'язані з майбутніми періодами.

У сучасних умовах, коли економічна криза може серйозно підірвати фінансову стійкість підприємства, облік витрат та доходів стає стратегічно важливою складовою ефективного управління. В контексті загострення економічної ситуації, повнота і достовірність інформації, яку надає бухгалтерський облік, стають критичними для прийняття управлінських рішень.

НПСБО та МСБО встановлюють чіткі правила та процедури, які допомагають підприємствам у веденні обліку витрат і доходів. Вони сприяють створенню системи обліку, яка дозволяє отримувати достовірну інформацію про фінансові результати діяльності підприємства.

У контексті економічної кризи, підприємства мають більш жорсткі вимоги до організації та ведення обліку витрат і доходів. Недостовірна або неповна інформація може призвести до неправильного управлінського рішення, що може негативно позначитися на фінансовому стані підприємства. Тому, важливо вдосконалювати процеси обліку та забезпечувати їх відповідність вимогам стандартів фінансового обліку, щоб мати можливість ефективно реагувати на зміни в економічному середовищі.

Система оцінки та обліку витрат є важливою складовою функціонування будь-якого підприємства, оскільки від її якості залежить ефективність його управління та його економічна безпека. Впровадження МСФЗ сприяє покращенню прозорості та доступності інформації про

фінансовий стан підприємства, що є важливим для зацікавлених сторін, таких як інвестори, кредитори та потенційні партнери.

МСФЗ надають можливість об'єктивно оцінювати витрати та ризики підприємства, а також порівнювати його фінансові результати з результатами аналогічних підприємств. Це допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо стратегічного розвитку та управління ризиками.

Крім того, впровадження МСФЗ сприяє гармонізації національних систем бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами, що сприяє зростанню довіри як міжнародних, так і внутрішніх інвесторів до фінансової звітності підприємств.

Отже, МСФЗ виступають як важливий інструмент для підвищення якості фінансової звітності та ефективного управління підприємством в умовах сучасного ринкового середовища.

Визнання витрат є ключовим аспектом в обліку та фінансовому звітності будь-якого підприємства. Згідно з МСФЗ, витрати визнаються на основі принципу безпосереднього зіставлення між понесеними витратами і прибутками, що припускає одночасне визнання прибутків і витрат, що виникають від одних і тих же операцій або подій [25].

Згідно з НП(С)БО 16 «Витрати», витрати визнаються в момент вибуття активу або збільшення зобов'язання, що призводить до зменшення власного капіталу, на основі систематичного та раціонального розподілу протягом тих звітних періодів, коли надходять відповідні економічні вигоди[25].

Підхід до визнання витрат на основі нарахування та відповідності доходів і витрат сприяє гармонізації обліку для податкових цілей з теорією бухгалтерського обліку. Цей підхід забезпечує більшу прозорість та достовірність фінансової звітності, що сприяє не лише правильному визнанню результатів діяльності підприємства, але і управлінню ним на основі об'єктивних даних.

Фактично, МСФЗ не використовують термін "витрати майбутніх періодів". Однак, концепція витрат, яка передбачає визнання витрат у звіті про прибутки та збитки на основі систематичного і раціонального розподілу, відповідає ідеї витрат, що можуть бути пов'язані з майбутніми періодами.

Згідно з пунктом 4.51 Концептуальної основи фінансової звітності, витрати визнаються у звіті про прибутки та збитки на основі процедур систематичного і раціонального розподілу, коли виникнення економічних вигід очікується протягом кількох облікових періодів, і їхній зв'язок з доходом можна визначити лише в широких межах або непрямо[25].

Такі витрати можуть включати амортизацію витрат, пов'язаних із використанням основних засобів, гудвілу, патентів та торговельних знаків. Процедури розподілу спрямовані на визнання витрат у тих облікових періодах, у яких спожиті або вичерпані економічні вигоди, пов'язані з цими статтями. Такий підхід дозволяє коректно відображати витрати та забезпечує прозорість та достовірність фінансової звітності підприємства.

МСФЗ та НП(С)БО, мають різні підходи до регулювання питання витрат. У МСФЗ загальні питання витрат розглядаються у стандарті МСФЗ 1 "Представлення фінансової звітності", тоді як НП(С)БО деталізує витрати у стандартах, що регулюють облік окремих об'єктів. НП(С)БО може надавати детальні переліки витрат, що не визнаються витратами та не відображаються у звіті про фінансові результати, тоді як у МСФЗ такі переліки можуть відсутні. МСФЗ може передбачати розмежування в звітності статей витрат, тоді як П(С)БО класифікує витрати за видами діяльності, економічними елементами та статтями витрат. В МСФЗ витрати визнаються на основі зіставлення між сумами понесених витрат і прибутками по конкретних статтях доходів, тоді як в П(С)БО вони визнаються в момент вибуття активу або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу. МСФЗ не наводить спеціальних правил оцінки витрат у окремому стандарті, але вони можуть бути відображені у відповідних стандартах, які регулюють облік окремих об'єктів. У НП(С)БО окремі особливості оцінки витрат на запаси викладені у відповідному стандарті.

Існують значні відмінності в підходах до визнання та обліку витрат майбутніх періодів між МСФЗ та НП(С)БО. Використання рахунку 39 у складі витрат за МСФЗ та можливість відображення таких витрат у складі дебіторської заборгованості на субрахунку 371 за НП(С)БО є лише однією з виявлених розбіжностей.

Для підприємства, що складає звітність за МСФЗ, необхідно провести перекваліфікацію витрат майбутніх періодів. Це означає, що витрати, які раніше були відображені певним чином за національними стандартами, можуть потребувати перегляду та адаптації до вимог МСФЗ. При складанні звітності за МСФЗ необхідно провести аналіз кожної статі витрат та застосувати критерії визнання, описані в МСФЗ. Це дозволить визначити, які саме витрати мають бути відображені у складі витрат майбутніх періодів та в якій формі це краще здійснити згідно з вимогами стандартів.

Підприємство повинно обирати оптимальний варіант відображення витрат майбутніх періодів, враховуючи як вимоги МСФЗ, так і специфіку своєї діяльності та потреби внутрішнього обліку.

Податковий кодекс України [20] не вимагає коригувати фінансовий результат до оподаткування на певні види витрат, включаючи витрати, пов'язані з передплатою періодичних видань. Замість цього, основними вимогами є документальне підтвердження здійснених витрат та передбачення в обліковій політиці порядку їх відображення, зокрема, якщо підприємство веде облік за МСФЗ.

Податкове законодавство України не передбачає спеціальних вимог щодо коригування фінансового результату до оподаткування на певні види витрат, включаючи передплату періодичних видань. Основним вимогою є наявність документального підтвердження здійснених витрат. Це означає, що підприємство повинно мати достатню кількість документів, які підтверджують факт здійснення витрат. Підприємство повинно передбачити порядок відображення таких витрат у своїй обліковій політиці. Це особливо важливо у випадку, якщо підприємство веде облік за міжнародними стандартами фінансової звітності.

Отже, в контексті оподаткування, підприємство повинно дотримуватися вимог щодо документального підтвердження витрат та відповідності обліковій політиці, але немає необхідності коригувати фінансовий результат до оподаткування на певні види витрат, такі як передплата періодичних видань.

Економічна категорія витрат майбутніх періодів, незважаючи на свою специфіку обліку та важкість в сприйнятті, фактично не є окремою категорією в законодавчих та нормативних документах. Замість цього, вона є складовою доходів і витрат підприємства. В табл.1.3. наведено нормативні акти, які регулюють питання обліку ДМП та ВМП

Таблиця 1.3 – Нормативні акти, які регулюють питання обліку ДМП та ВМП

Нормативне джерело	Стислий зміст
Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. [2]	Цей Закон є основною законодавчою, нормативною і інструктивною базою обліку на підприємстві. Він визначає правові засади регулювання, організації, та головні цілі ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. У законі зазначено поняття бухгалтерського обліку, доходу, витрат, зобов'язання, господарської операції, та відповідність нарахування доходів та витрат для складання фінансової звітності.
Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [3]	Визначається об'єкт оподаткування, правила ведення податкового обліку, ставки оподаткування, а також порядок нарахування та строки сплати податку на прибуток.
НП(С)БО 1 «Вимоги до фінансової звітності» за № 391/3684 від 21 червня 1999 року [1]	Даний стандарт визначає мету, склад і правила підготовки фінансової звітності підприємства і основні вимоги для визначення його елементів. В ньому зазначено про те що доходи та витрати майбутніх періодів обов'язково повинні бути відображенні в Балансі підприємства.
НП(С)БО 11 «Зобов'язання» № 20 від 31.01.2000 [4]	Згідно положення так категорія як «доходи майбутніх періодів» та «витрати майбутніх періодів» відокремлюються як вид зобов'язань, які з'явилися в звітному періоді та підлягають погашенню в наступних звітних періодах.
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, (затверджена МФУ від 31 березня 1999 р. № 291), [5]	Дана Інструкція утворює призначення і систему ведення рахунків бухгалтерського обліку методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб. В даній інструкції визначено що рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів» відображається облік доходів майбутніх а на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» відображає облік даних витрат Аналізуються рахунки з якими кореспондують дані рахунки.
НП(С)БО 14 «Оренда» № 181 від 28.07.2000 [6]	Положення визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про оренду необоротних активів, що є одним із елементів доходів майбутніх періодів, та їх розкриття у фінансовій звітності.
НП(С)БО 15 «Дохід» № 290 від 29.11.99 [7]	Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. В стандарті зазначено визначення та класифікація доходу, та його оцінка.

З табл.1.3. зробимо висновки видно, що основним законодавчим підґрунтям для обліку є ЗУ "Про БО та ФЗ в Україні". Цей закон встановлює цілі бухгалтерського обліку та фінансової звітності, незалежно від форми власності підприємства.

Окремого нормативного документа, що регулює доходи і витрати майбутніх періодів, немає. Проте, в перелічених актах містяться складові, які можуть служити основою для подальшого вивчення цієї теми. Зокрема, вони включають аналіз рахунку 69 "Доходи майбутніх періодів" та рахунку 39 "Витрати майбутніх періодів", а також роз'яснення окремих операцій та їх вплив на собівартість продукції, дохід звітного періоду та фінансовий результат підприємства в цілому.

В НПСБО "Вимоги до фінансової звітності" також надаються визначення цієї категорії, їх склад та структура.

Для раціонального обліку ВМП є необхідність відображення майна в балансі, якого фактично ще не існує. Це особливо актуально для прихованої дебіторської заборгованості. Однак, рекомендацією є не відносити до складу "майбутніх забезпечень" платежі, за які відповідальна конкретна особа, яка повинна їх відшкодувати. Якщо відповідальної особи немає, доцільно віднести ці витрати до забезпечень майбутніх періодів.

Отже, хоча нормативне регулювання витрат майбутніх періодів може виявитися складним через їх специфіку, але визначені законодавчі акти та національні положення забезпечують основні принципи та методи їх обліку. Отже, були розкриті склад, структуру доходів та витрат майбутніх періодів та зокрема було проаналізовано їх законодавчу та нормативну базу. Було виявлено, що жоден закон в повній мірі не регламентує дану економічну категорію, а підприємства вправі самі обирати, що саме відносити до їх складу так коли і в якому розмірі списувати їх на доходи та витрати звітного періоду.

Таким чином, нормативне регулювання витрат та доходів майбутніх періодів може бути складним через їх специфіку та відсутність конкретних

правил у законодавстві. Однак, визначені законодавчі акти та національні положення надають основні принципи та методи їх обліку.

У результаті проведеного дослідження були розкриті склад, структура доходів та витрат майбутніх періодів, а також проаналізовано їх законодавчу та нормативну базу. Виявлено, що жоден закон в повній мірі не регламентує дану економічну категорію, і підприємства мають право самостійно визначати, що саме відносити до їх складу, а також коли і в якому розмірі списувати їх на доходи та витрати звітного періоду. Такий підхід дозволяє підприємствам враховувати їхні конкретні умови та потреби.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ ІнГЗК

2.1 Характеристика та аналіз господарської діяльності ПрАТ ІнГЗК

ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат" - це підприємство, яке спеціалізується у гірничо-збагачувальній галузі. Комбінат здійснює видобуток руди заліза. Після видобутку руди, вона піддається процесам збагачення, щоб отримати більш чистий і якісний продукт, придатний для подальшого використання у виробництві. Використання сіток, гідроциклонів та інших устаткувань для розділення руди на фракції з різним розміром часток.

Одним з основних продуктів комбінату є залізна руда у формі концентрату. Цей продукт отримується в результаті збагачення залізородних сировини. Продукція комбінату може використовуватися як сировина для металургійних підприємств для виробництва сталі.

Група МЕТІНВЕСТ - це один з найбільших гірничо-металургійних холдингів в Україні, що займає ключову позицію на ринку виробництва сталі та залізородної продукції. Заснована в 2001 році, група МЕТІНВЕСТ стала синонімом надійності, стабільності та високої якості своєї продукції.

Основна діяльність групи МЕТІНВЕСТ охоплює всі етапи виробництва сталі: від видобутку залізної руди до виробництва готової металопродукції. Група володіє і управляє комплексом підприємств, які забезпечують весь цей виробничий ланцюг. Група МЕТІНВЕСТ відома своїми високими стандартами якості та технологічними досягненнями. Вона постійно інвестує у розвиток нових технологій та модернізацію виробничих потужностей, щоб забезпечити ефективність та конкурентоспроможність своєї продукції на світовому ринку.

Важливою складовою діяльності групи МЕТІНВЕСТ є гірничо-металургійний сектор. Вона включає в себе гірничовидобувні підприємства, які забезпечують руду для металургійних заводів, а також металургійні

комбінати, що переробляють цю руду у сталь та інші металеві вироби, див. рис.2.1.

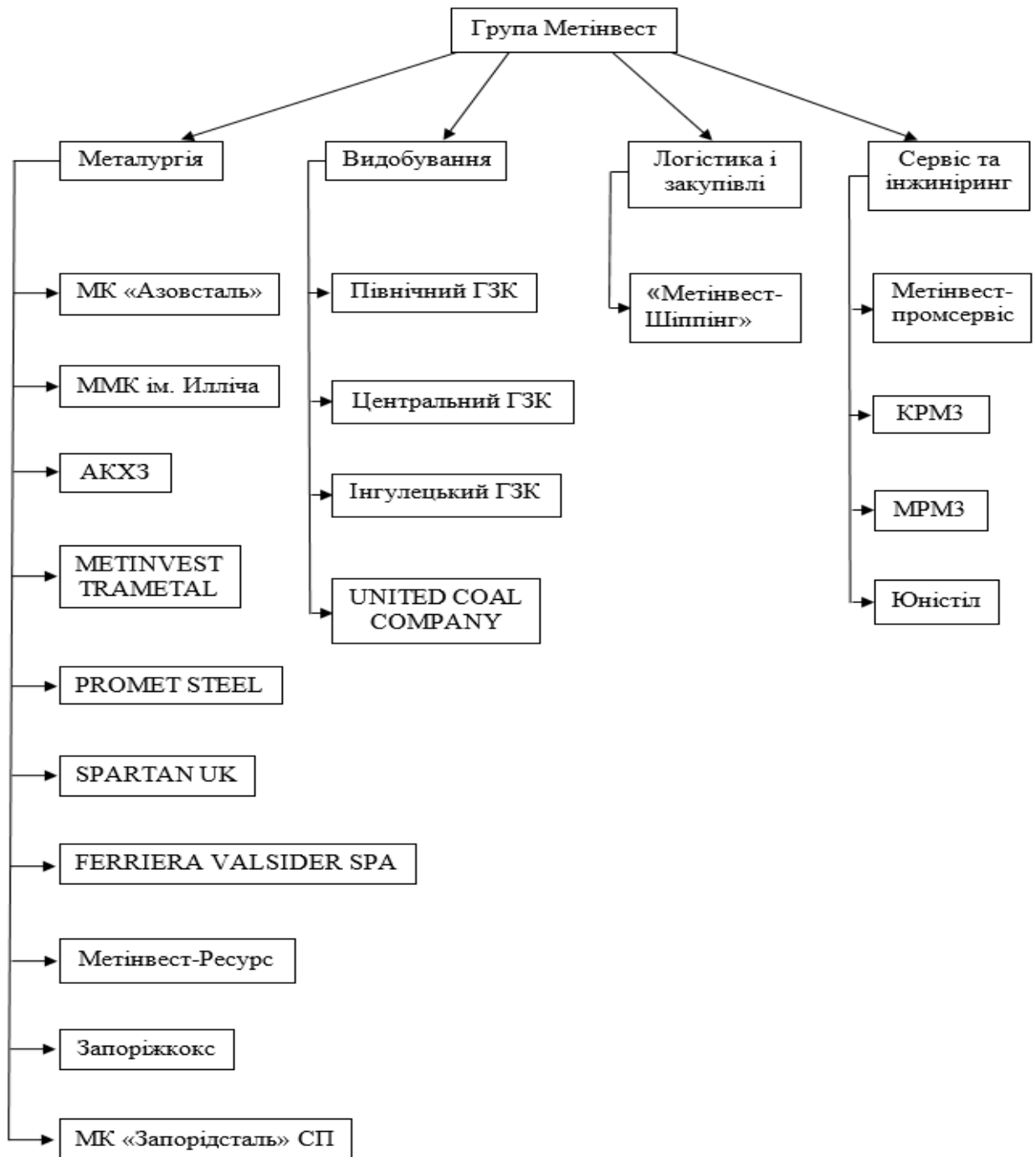

Рисунок. 2.1 –Група підприємств Метінвест

Гірничовидобувний дивізіон групи METINVEST, до якого входить ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат", є однією з ключових складових стратегічного бізнесу METINVEST – одного з найбільших гірничо-металургійних холдингів в Україні.

Група МЕТІНВЕСТ є важливим гравцем на ринку гірничо-металургійних продуктів як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Заснована в 2001 році, вона включає в себе кілька ключових підприємств, які охоплюють всі етапи виробництва сталі: від видобутку руди до виробництва готової металопродукції.

Гірничовидобувний дивізіон є одним із фундаментальних напрямків діяльності групи МЕТІНВЕСТ. Він здійснює діяльність у сфері гірничої промисловості, включаючи видобуток корисних копалин, їхню обробку та збагачення. ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат" як складова групи МЕТІНВЕСТ відіграє ключову роль у виробництві залізородних продуктів. Його діяльність спрямована на забезпечення стабільного постачання якісної продукції для потреб металургійного сектору.

Цей дивізіон відомий своїм високим технічним рівнем, застосуванням передових технологій та відповідністю міжнародним стандартам якості та екології. Його діяльність спрямована на досягнення стратегічних цілей групи МЕТІНВЕСТ, таких як забезпечення стабільного розвитку та збереження лідерських позицій на ринку гірничо-металургійної продукції. ПрАТ «ІНГЗК» використовує циклічно-поточна технологія видобутку руди з використанням автомобільно-конвеєрного транспорту. [39]

Управління товариством відображено на рисунку 2.2

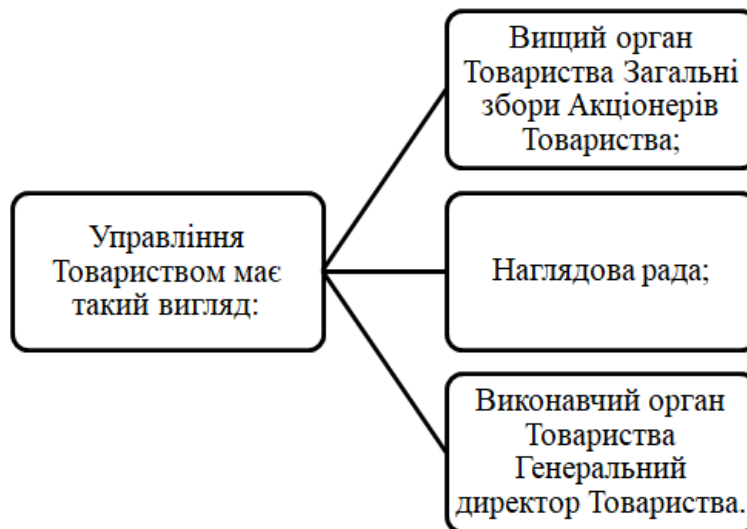

Рисунок 2.2 – Управління Товариства

В структурному плані комбінат представляє об'єднання гірничотранспортного і дробильно-збагачувального комплексів, блоку допоміжних цехів і управління [39].

У інфраструктуру комбінату входить 17 структурних підрозділів у тому числі 7 основних:

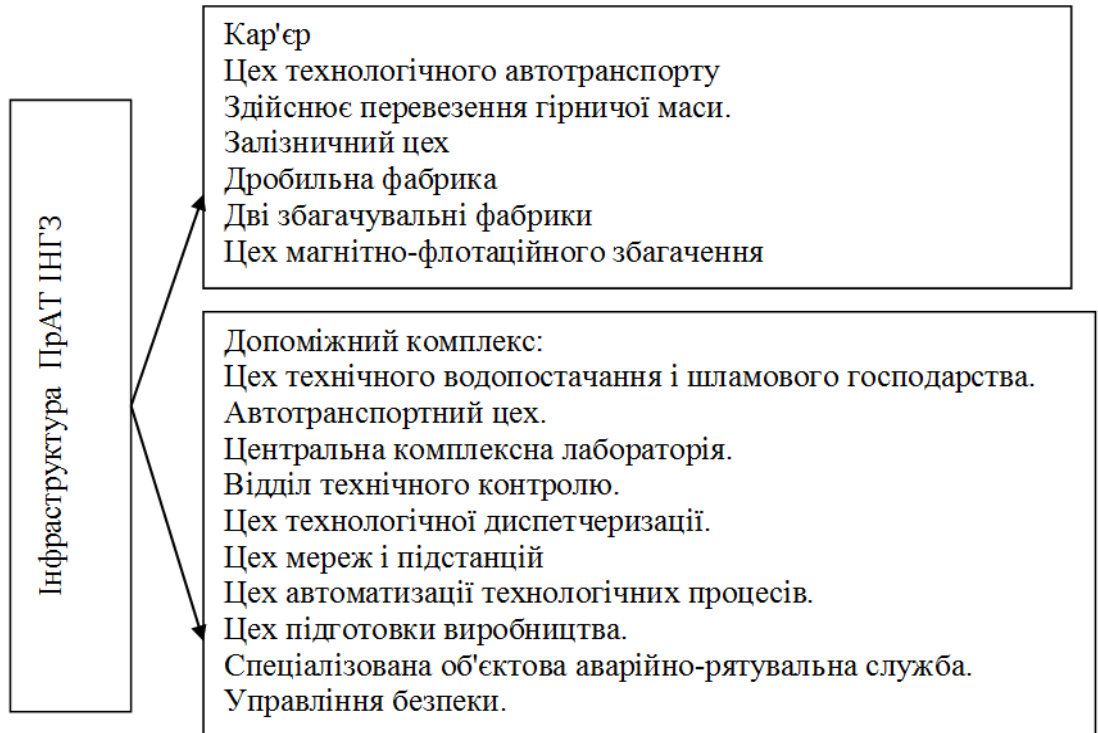

Рисунок 2.3– Структура ПрАТ «ІнГЗК» [39]

Споживачі продукції ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат" можуть бути як зовнішні, так і внутрішні , див рис.2.4.

Зовнішні споживачі ПрАТ ІНГЗК:

1. Головні зовнішні споживачі продукції комбінату є металургійні заводи. Вони використовують залізорудний концентрат та інші продукти для виробництва сталі.
2. Частина продукції експортується за кордон для використання в іноземних металургійних та інших промислових підприємствах.
3. Торгові посередники які купують продукцію комбінату для подальшого продажу на внутрішньому чи зовнішньому ринку.

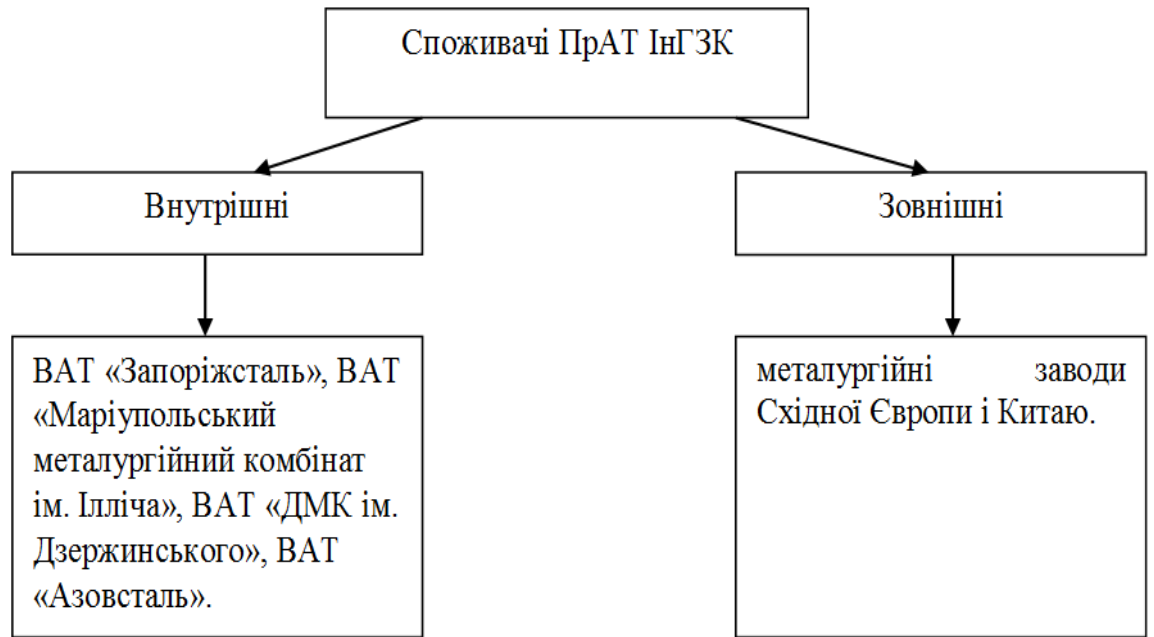

Рисунок 2.4– Споживачі продукції ПрАТ «ІнГЗК» [39]

Важливо зазначити, що різні типи споживачів можуть мати різні вимоги до якості та обсягу продукції. ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат" старається задовольнити потреби всіх своїх споживачів, забезпечуючи надійну та якісну продукцію відповідно до їхніх вимог.

Аналізуючи сучасну ситуацію ПрАТ ІНГЗК , можна сказати що комбінат є одним із провідних учасників на ринку залізорудної продукції, що свідчить про його велику конкурентоспроможність та довгострокові позиції в галузі. Участь комбінату в розвитку регіону та забезпечення робочих місць для місцевого населення свідчить про його соціальну відповідальність та важливу роль у розвитку місцевої економіки. Продукція комбінату використовується як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, свідчить про його глобальну залежність та експортну спрямованість, що може вплинути на його стійкість у випадку змін на міжнародному ринку.

Проведемо аналіз діяльності комбінату за 2020-2022 рік. Для аналізу взяти дані з фін\звітності підприємства(дод. А,Б,В,Д,Е)

ПрАТ "Інгулецький ГЗК" продемонстрував значне зростання виручки у 2021 році, але у 2022 році цей показник суттєво знизився, що може бути пов'язано з ринковими умовами або внутрішніми проблемами. Хоча собівартість зросла у 2021 році, валовий прибуток значно збільшився, але різко знизився у 2022 році. Чистий прибуток у 2021 році значно зріс, але у 2022 році комбінат зазнав збитків. Поступове зменшення чисельності працівників може свідчити про оптимізацію виробничих процесів або скорочення через фінансові труднощі.

Зростання середньої заробітної плати у 2021 році, але значне зниження у 2022 році може впливати на мотивацію працівників. Зниження дебіторської і кредиторської заборгованості свідчить про покращення управління боргами. Загалом, ПрАТ "Інгулецький ГЗК" демонстрував значне зростання у 2021 році, але зіткнувся з серйозними викликами у 2022 році, що вимагатиме стратегічних змін для стабілізації та подальшого розвитку

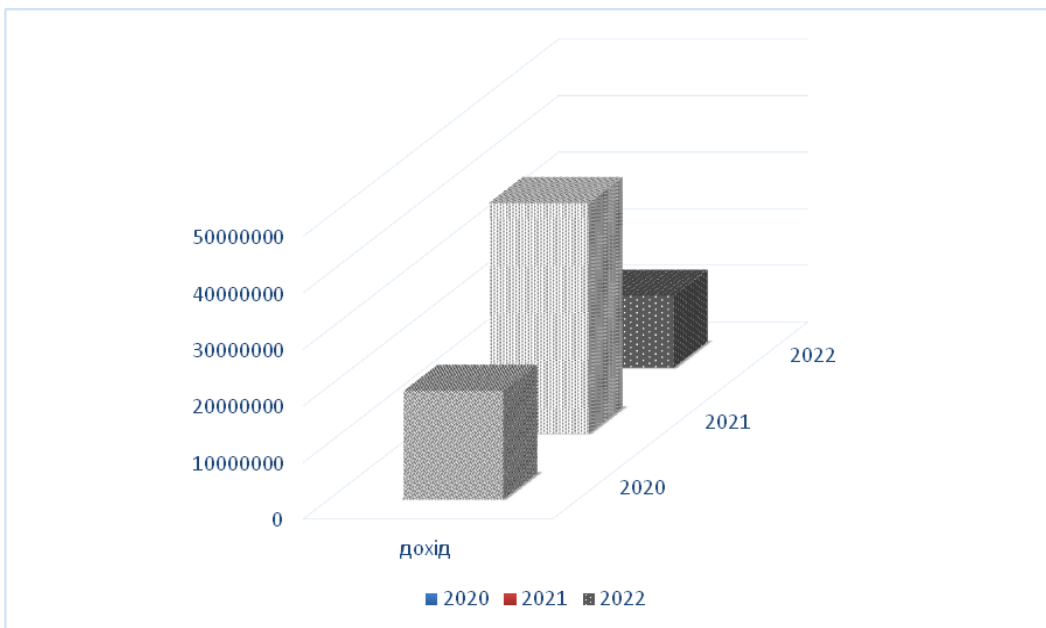

Рисунок 2.5. Динаміка доходів від реалізації продукції за 2020-2022 рр.

На графіку видно, що дохід у 2021 році значно збільшився порівняно з 2020 роком. Це підтверджується даними: виручка у 2020 році склала приблизно 19,165,910 тис. грн., тоді як у 2021 році вона зросла до 40,723,708 тис. грн., що є значним збільшенням. У 2022 році дохід різко знизився порівняно з

2021 роком. Це видно на графіку, де стовпчик для 2022 року значно менший, ніж для 2021 року. Згідно з даними, виручка у 2022 році склала лише 12,696,756 тис. грн., що значно менше, ніж у попередньому році. Велике зростання доходів у 2021 році може бути результатом сприятливих ринкових умов, зростання попиту на продукцію, ефективної стратегії продажів чи розширення ринку збуту. Різне зниження доходів у 2022 році обумовлено кількома факторами зниження попиту на продукцію за рахунок початку військових дій

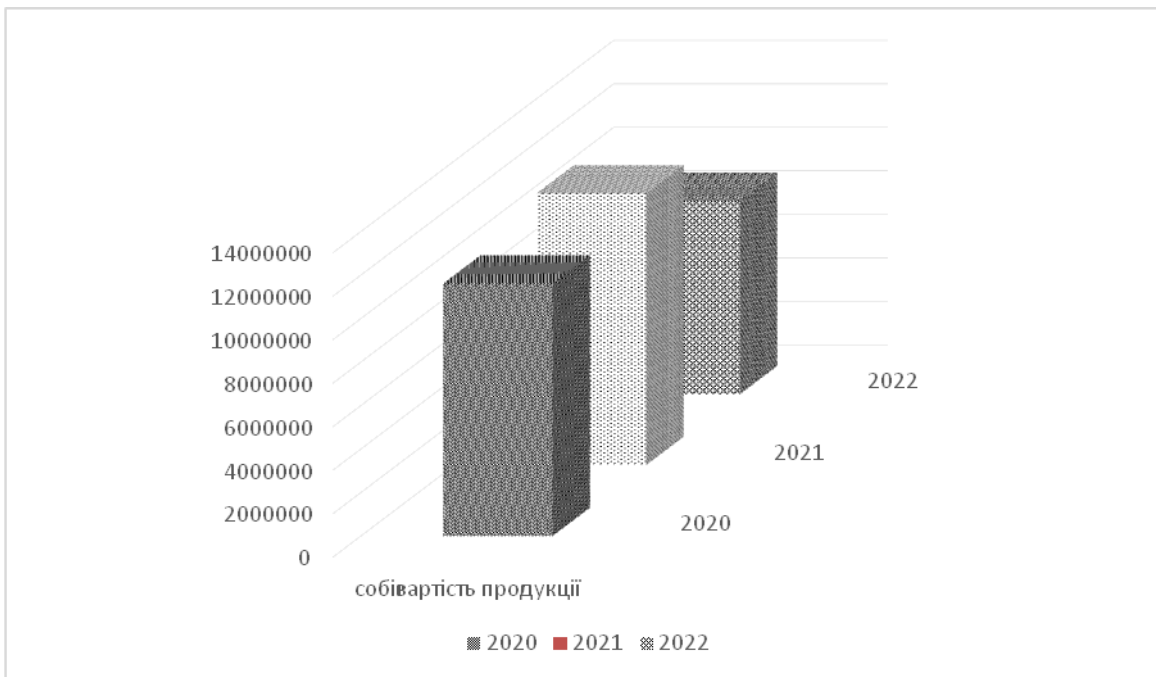

Рисунок 2.6. Динаміка собівартості реалізованої продукції тис. грн.. за 2020-2022 рр.

У 2021 році спостерігається збільшення собівартості продукції порівняно з 2020 роком. Це підтверджується даними: собівартість у 2020 році склала 11,606,350 тис. грн, тоді як у 2021 році вона зросла до 12,495,436 тис. грн. Це збільшення становить 889,086 тис. грн або 7.6%. У 2022 році собівартість продукції зменшилась порівняно з 2021 роком. Згідно з даними, собівартість у 2022 році склала 8,902,175 тис. грн, що на 3,593,261 тис. грн або на 21.6% менше, ніж у 2021 році.

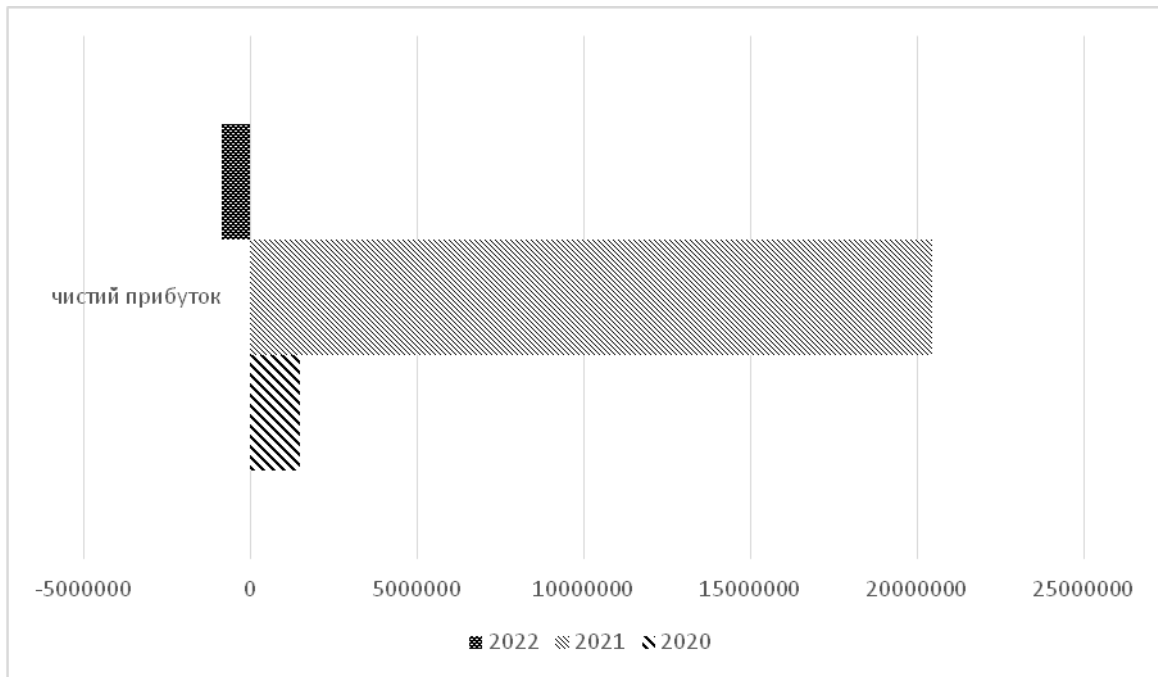

Рисунок 2.7 Динаміка фінансових результатів за 2020-2022рр.

Аналізуючи графік чистого прибутку ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат" за 2020-2022 роки, можна зробити кілька важливих висновків, що у 2020 році компанія отримала чистий прибуток у розмірі 1,500,053 тис. грн. Це свідчить про позитивний фінансовий результат діяльності у цей період. У 2021 році спостерігається значне збільшення чистого прибутку до 20,446,101 тис. грн. Це зростання прибутку є дуже суттєвим і свідчить про успішний фінансовий рік для компанії. У 2022 році компанія зазнала збитків у розмірі -851,259 тис. грн. Це різке погіршення фінансового результату порівняно з попередніми роками. Таким чином у 2020 році компанія демонструвала стабільний прибуток, а у 2021 році досягла значного зростання прибутку. Це є результатом успішної реалізації продукції, сприятливих ринкових умов, оптимізації витрат а також впровадження ефективних управлінських рішень. Збитки у 2022 році викликані початком війни з росією .

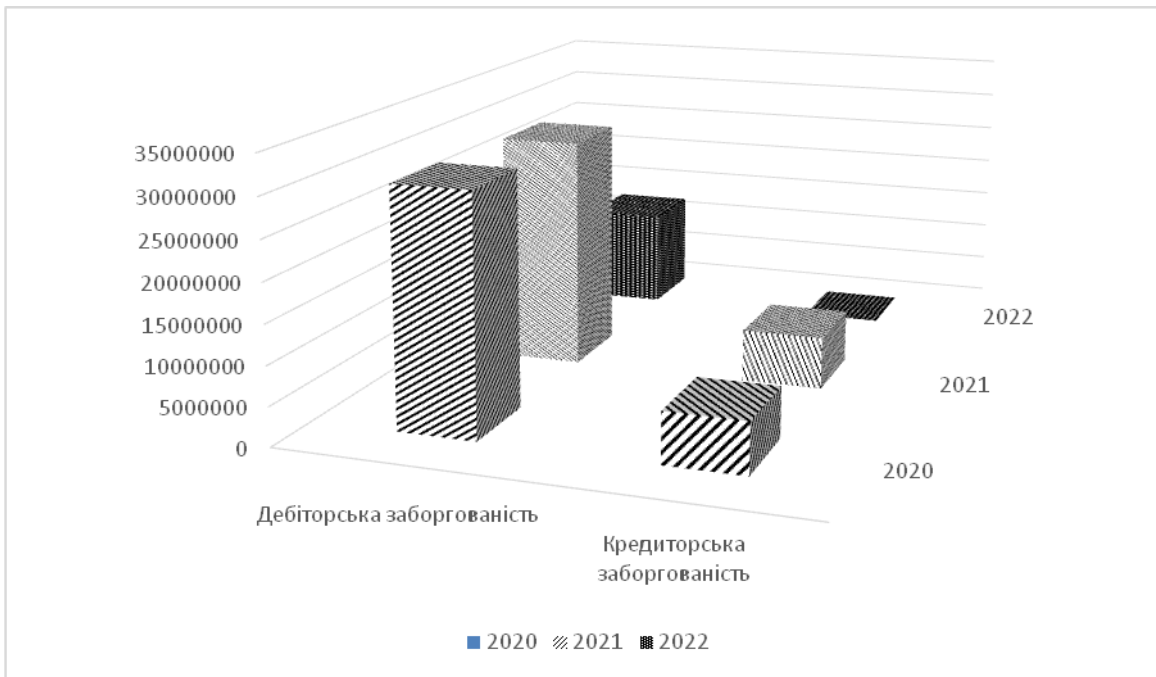

Рисунок 2.8. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості за 2020-2022рр.

Спостерігається поступове зниження дебіторської заборгованості протягом аналізованого періоду. Особливо різке зниження відбулося у 2022 році. Це може свідчити про покращення платіжної дисципліни клієнтів або ефективні заходи зі збору боргів з боку компанії. Кредиторська заборгованість також знизилася, особливо різко у 2022 році. Це може бути наслідком ефективного управління зобов'язаннями перед постачальниками та іншими кредиторами, що свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства. Зниження як дебіторської, так і кредиторської заборгованості може вказувати на те, що компанія успішно управляє своїми фінансовими потоками, що сприяє її фінансовій стабільності та зменшенню ризиків.

Продовжувати заходи, спрямовані на скорочення дебіторської заборгованості, такі як контроль платіжної дисципліни клієнтів, ефективне управління договорами та активне впровадження заходів зі збору боргів. Забезпечити своєчасну оплату зобов'язань перед постачальниками для підтримки добрих ділових відносин та уникнення штрафних санкцій. Розглянути можливість переговорів з постачальниками для отримання вигідніших умов оплати. продовжувати політику ефективного управління

фінансовими потоками, спрямовану на зменшення боргового навантаження та забезпечення ліквідності підприємства.

Загалом, аналіз показує позитивні зміни в управлінні фінансовими зобов'язаннями ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат", що сприяє зміцненню його фінансової стабільності та надійності.

Отже, аналізуючи дані за 2020-2022 роки, можна зробити наступні загальні висновки, у 2021 році комбінат досягнув рекордних показників виручки та прибутку, що свідчить про високий попит на продукцію та ефективну діяльність у цей період. Проте, у 2022 році спостерігається значне зниження виручки та чистий збиток, що вказує на виникнення серйозних економічних чи ринкових викликів. Незначне збільшення собівартості у 2021 році та її подальше зниження у 2022 році вказують на ефективні заходи з оптимізації виробничих витрат. Однак, різке зниження собівартості у 2022 році може також свідчити про зменшення обсягів виробництва. Значне зниження дебіторської та кредиторської заборгованості у 2022 році є позитивним показником, що вказує на покращення фінансової дисципліни та ефективне управління фінансовими потоками. Зменшення середньооблікової чисельності працівників та фонду оплати праці у 2022 році свідчить про оптимізацію кадрових ресурсів у відповідь на економічні виклики. Проте, зниження середньої заробітної плати може негативно вплинути на мотивацію та продуктивність працівників.

Отже, для забезпечення стабільного розвитку та підвищення конкурентоспроможності ПрАТ "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат" необхідно продовжувати впроваджувати ефективні управлінські рішення та адаптуватися до змін на ринку.

2.2 Бухгалтерський облік доходів і витрат майбутніх періодів ПрАТ ІнГЗК

Задачі організації обліку доходів та витрат майбутніх періодів включають в себе ряд дій, спрямованих на забезпечення точності та достовірності фінансової звітності підприємства.

1. Проведення аналізу попередніх періодів для розробки прогнозів доходів та витрат у майбутніх періодах. Це дозволяє планувати фінансові ресурси та управляти їх відповідно до очікуваних потреб.

2.Складання бюджетів на основі прогнозів доходів та витрат для кожного майбутнього періоду. Бюджети можуть бути розроблені для різних відділів чи проектів, що допомагає керівництву контролювати та координувати діяльність підприємства.

3.Ретельне ведення обліку всіх витрат для ефективно контролювати витрати та виявляти можливості для їх оптимізації.

4. Моніторинг та аналіз отриманих ДМП для виявлення тенденції формування їх

5. Розроблення стратегій для збільшення доходів та зниження витрат у майбутніх періодах, що ґрунтується на аналізі фінансових даних та розробці конкретних заходів для досягнення поставлених цілей.

6.Підготовка фінансової звітності, в яку включаються дані про доходи та витрати майбутніх періодів, що використовуються для звітування перед зацікавленими сторонами, такими як інвестори, кредитори та урядові органи.

Первинний облік витрат та доходів майбутніх періодів - це процес фіксації та класифікації всіх очікуваних витрат та доходів, що пов'язані з майбутніми періодами діяльності підприємства. Цей вид обліку дозволяє підприємствам заздалегідь планувати свою фінансову діяльність та приймати стратегічні рішення.

Пасивний балансовий рахунок 69 "Доходи майбутніх періодів"[22] і активний рахунок 39 "Витрати майбутніх періодів"[22] згідно Плану

рахунків[22], є інструментами обліку та узагальнення інформації про доходи та витрати майбутніх періодів.

Рахунок 69 використовується для фіксації доходів, які отримані, але ще не отримані фактично, а відносяться до майбутніх періодів.

До доходів майбутніх періодів можуть відноситися попередньо отримані платежі, абонентські внески, передплата за послуги або товари, за які робота ще не виконана або товари ще не поставлені.

Зафіксування доходів майбутніх періодів дозволяє підприємству чітко відображати свою фінансову забезпеченість та узгоджувати фінансові плани на майбутні періоди.

На рис. 2.9 відображено характеристика пасивний рахунок 69

69 «Доходи майбутніх періодів»	
<p>1. Відображається списання доходів майбутніх періодів на відповідні рахунки обліку доходів</p> <p>2. Кореспондує з кредитом рахунків: Дт 69 Кт 701 – списання доходу за продані газети, журнали; Дт 69 Кт 703 – списання доходу від продажу квитків, плату за користування засобами зв'язку та ін.; Дт 69 Кт 713 – списання доходу за здані в оренду основні засоби; Дт 69 Кт 732 – списання отриманих</p>	<p>1. Відображається сума одержаних доходів майбутніх періодів</p> <p>2. Кореспондує з дебетом рахунків: Дт 30, 31; Кт 69 – визначає отримання передплати за газети, журнали, виручка від продажу квитків транспортних і інших підприємств, авансові платежі за здані в оренду основні засоби і інші доходи майбутніх періодів; Дт 685 Кт 69 – використання коштів, отримані як відсотки цільового фінансування.</p>

Рисунок 2.9 – Характеристика рахунка 69

В кредитній частині рахунку 69 фіксуються попередньо нараховані суми доходів майбутніх періодів за належними типами. Цей процес дозволяє підприємству заздалегідь відображати очікувані доходи, які ще не були отримані фактично, але відносяться до майбутніх періодів.

Дебетова частина рахунку 69 призначена для розподілу частини попередньо нарахованих сум доходів майбутніх періодів на доходи, що відносяться до конкретного звітного періоду. Цей процес відображає списання частини попередньо нарахованих доходів майбутніх періодів на реальні доходи, які зароблені в конкретному звітному періоді.

Отже, рахунок 69 є інструментом обліку доходів майбутніх періодів та їх розподілу на конкретні звітні періоди. Його використання допомагає підприємству вести точний облік своїх очікуваних доходів та враховувати їх у фінансовій звітності відповідно до належних звітних періодів.

Активний рахунок 39 "Витрати майбутніх періодів"[22] використовується для фіксації витрат, які були здійснені, але ще не враховані у фінансовій звітності, оскільки вони відносяться до майбутніх періодів. Витрати майбутніх періодів можуть включати передплачені послуги, запаси, які ще не використані, передплату за страхові поліси або інші витрати, які пов'язані з майбутніми періодами. Фіксація витрат майбутніх періодів дозволяє підприємству вести точний облік своїх фінансових зобов'язань та уникнути переоплат за невикористані послуги чи товари.

На рис. 2.10 наведена характеристика рахунку 39

39 «Витрати майбутніх періодів»

<p>1. Відображається нарахування витрат майбутніх періодів що не включається в собівартість звітного періоду</p> <p>2. Кореспондує з кредитом рахунків: Дт 39 Кт 20 (23) – нараховано вартість використаних запасів; Дт 39 Кт 30 – оплачені витрати майбутніх періодів готівкою; Дт 39 Кт 311 – здійснено попередню</p>	<p>1. Списання раніше здійснених витрат майбутніх періодів на витрати звітного періоду</p> <p>2. Кореспондує з дебетом рахунків: Дт 23; Кт 39 – списання витрат на виробництво; Дт 91 Кт 39 – на загальновиробничі витрати; Дт 92 Кт 39 – на адміністративні витрати</p>
--	---

Рис. 2.10 – Характеристика рахунку 39

Дебетова частина рахунку 39 використовується для нарахування та сплати витрат, які ще не враховані у собівартості продукції, але підлягають віднесенню на неї в наступних звітних періодах. Цей процес дозволяє підприємствам планувати та враховувати майбутні витрати, які пов'язані з виробництвом продукції, але ще не були враховані у фінансовій звітності.

Кредитова частина рахунку 39 призначена для спирання вже сформованих сум на витрати звітного періоду в залежності від їх характеристик. Цей процес відображає списання витрат майбутніх періодів на реальні витрати, які здійснені в конкретному звітному періоді.

Отже, рахунок 39 є інструментом обліку та планування майбутніх витрат, пов'язаних з виробництвом продукції. Використання цього рахунку допомагає підприємствам ефективно керувати своїми ресурсами та враховувати майбутні витрати у фінансовій звітності.

Господарські операції, які призводять до появи ДМП та ВМП, повинні бути належним чином задокументовані. За допомогою угоди з клієнтами про передплату за послуги або товари, отримання авансів тощо. Аналогічно, ВМП мають відповідну первинну документацію, що підтверджує їхню необхідність та обсяги, наприклад, договори про передплату за оренду, зв'язок або передплата підписки. Погашення зобов'язань, які виникли внаслідок господарських операцій, також повинні бути належним чином задокументовані. Інформаційна база, яка зумовлює факт виникнення та списання доходів і витрат майбутніх періодів, наведена у табл. 2.1..

Таблиця 2.1. Інформаційна база виникнення та списання доходів і витрат майбутніх періодів

Група	Джерела інформації
Первинні документи	Договір оренди, прибутковий касовий ордер, виписка банку, договір передплати, квитанція, проїзний документ, розрахунковий документ, договір про надання послуг, акти-вимоги, матеріальні звіти, акти виконаних робіт, довідки бухгалтерії, розрахунки бухгалтерії, накладні, рахунки, гарантійні бланки на ремонт, акти приймання товару на експертизу тощо.
Рахунки бухгалтерського обліку	23 «Виробництво», 30 «Готівка», 39 «Витрати майбутніх періодів», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами», 69 «Доходи майбутніх періодів», 701 «Дохід від реалізації готової продукції», 703 «Дохід від реалізації товарів і послуг», 713 «Дохід від операційної оренди активів», 732 «Відсотки одержані», 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальнопромислові витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності».
Облікові реєстри	Журнал 5, 5А, 6.
Фінансова звітність	Ф. № 1 «Баланс», ф. № 2 «Звіт про фінансові результати», ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів», ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», ф. № 6 «Звітність за сегментами».
Статистична звітність	Ф. № 1П-НПП (річна) «Звіт про виробництво промислової продукції».
Інші джерела	Норми і нормативи споживання матеріальних, трудових та інших ресурсів; матеріали обстежень, перевірок, спостережень, нарад; конструкторська і технологічна документація; ліцензії; патенти.

Усі господарські операції, які стосуються доходів і витрат майбутніх періодів, а також їх погашення, повинні бути належним чином відображені в облікових реєстрах або реєстрах аналітичного обліку згідно з вимогами

законодавства. Отже, для забезпечення вірного відображення господарських операцій, що відносяться до доходів і витрат майбутніх періодів, та їх погашення важливо дотримуватися вимог законодавства та належним чином оформлювати первинну документацію чи реєстри аналітичного обліку.

Згідно з існуючою практикою, ДМП відображаються в балансі як одна стаття без розподілу за часом списання. Такий підхід може бути зручним для підприємств у випадках, коли ДМП мають різний економічний зміст або коли немає чіткої можливості передбачити час їхнього отримання.

ВМП, які обліковуються на рахунку 39, зазвичай відображаються в балансі у відповідному рядку (рядок 1170), де вони мають окреме визначене місце. Цей підхід дозволяє краще контролювати та відслідковувати витрати майбутніх періодів, а також легше враховувати їхні наслідки для фінансового стану підприємства.

Загальне правило відображення доходів та витрат майбутніх періодів у балансі допомагає підприємствам забезпечувати зручне та логічне представлення фінансової звітності, а також відповідати вимогам бухгалтерського обліку та стандартам фінансової звітності.

В підрозділі розглянута практики обліку доходів і витрат майбутніх періодів та відображення їх у фінансової звітності ПрАТ ІнГЗК.

2.3 Проблемні питання та шляхи вдосконалення організації обліку доходів і витрат майбутніх періодів

Доходи та витрати майбутніх періодів дійсно є ключовим механізмом фінансового впливу на результати діяльності підприємства, проте їх регулювання є предметом суперечок і різних поглядів серед спеціалістів. Українська законодавча база не надає чітких вказівок щодо обліку доходів і витрат майбутніх періодів, що створює певну невизначеність для підприємств.

Відсутність однозначних стандартів обліку ускладнює процес формування фінансової звітності і може призводити до різних інтерпретацій та підходів у обліку. Через відсутність чітких стандартів, підприємства змушені самотійно вирішувати, як визначати і обліковувати доходи і витрати майбутніх періодів, що може призводити до неточності у фінансових звітах різних підприємств.

Спеціалісти різняться у своїх поглядах на те, що слід віднести до категорій доходів і витрат майбутніх періодів. Деякі фахівці вважають, що ці категорії слід виключити з балансу і розглядати окремо як інші доходи та витрати, що може зменшити прозорість фінансової звітності.

ДМП мають різне економічне значення. Тому розподіл ДМП на поточні та довгострокові є важливим для кращого розуміння фінансового стану підприємства та його майбутньої потужності. Поточні доходи можуть вказувати на стабільність діяльності підприємства та його здатність генерувати прибуток у короткостроковій перспективі, тоді як довгострокові доходи можуть свідчити про його потенційний розвиток та зростання в майбутньому.

Хоча у звичайній практиці обліку в промислових підприємствах доходи майбутніх періодів можуть відображатися в балансі як одна стаття без подальшого розподілу за терміном списання, проте цей розподіл є важливим з точки зору аналізу фінансової звітності та прийняття управлінських рішень. Розподіл доходів за терміном дозволяє краще зрозуміти їхнє значення та вплив на фінансовий стан підприємства, що важливо для інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін.

Використання окремих рахунків для обліку та відображення доходів майбутніх періодів, таких як рахунок 69 для поточних доходів і рахунок 551 для довгострокових доходів, може мати кілька переваг і виявитися більш раціональним та достовірним підходом до обліку.

По перше використання окремих рахунків дозволяє деталізувати і розширити відображення доходів майбутніх періодів у фінансовій звітності.

Для зацікавлених сторін, таких як інвестори та кредитори, які можуть мати інтерес у розрізненні між поточними та довгостроковими доходами.

Розділення ДМП на поточні та довгострокові допомагає створити керовану структуру обліку, що сприяє більш ефективному управлінню фінансами підприємства. Менеджери можуть здійснювати кращий аналіз та приймати управлінські рішення щодо розподілу та використання доходів.

Використання роздільних рахунків для обліку ДМП може бути відповідним підходом з точки зору узгодження з МСФЗ, які пропонують подібні підходи до обліку.

Загалом, використання окремих рахунків для обліку доходів майбутніх періодів може сприяти більшій прозорості та точності у фінансовому обліку підприємства, а також полегшити аналіз його фінансового стану та перспектив розвитку.

Одним з проблемних питань в обліку ВМП поділ їх за характером та призначенням. Оскільки деякі з них можуть бути спрямовані на майбутні інвестиційні проекти та розвиток, тоді як інші мають стосуватися поточних операцій. Недолік полягає у тому, що облік витрат майбутніх періодів у балансі підприємства не завжди відображає реальний стан справ. Суми, які зараховуються до цієї категорії, можуть бути досить різними за характером і призначенням. Наприклад, витрати на дослідження та розвиток, які мають стратегічне значення для майбутнього розвитку підприємства, не можна розглядати як витрати для покриття поточних зобов'язань.

Для вирішення цієї проблеми можна використовувати більш деталізовану систему обліку витрат майбутніх періодів, зокрема розділення обліку на відповідні субрахунки. Це дозволить краще розуміти природу та значення витрат, а також забезпечить точніше відображення фінансового стану підприємства у звітності. Такий підхід дозволить уникнути спотворення показників ліквідності та забезпечить більш достовірну фінансову звітність.

Забезпечення майбутніх витрат і платежів має розрахунковий характер, який не передбачає резервування грошових коштів. У цьому випадку виключення статті "Забезпечення майбутніх витрат та платежів" з балансу може бути обґрунтованим. Замість цього, можна використовувати статтю "Витрати майбутніх періодів" для відображення таких витрат, оскільки вони є суттєвою складовою господарської діяльності.

Для промислових підприємств, можемо рекомендувати вести облік ВМП на одному рахунку, розділяючи їх за дебетом та кредитом, сприяти більш точному відображенню фінансових операцій і забезпечити їхню належну класифікацію. Виділення окремого субрахунку "Виплачені суми" на рахунку "Витрати майбутніх періодів" дозволить чітко відстежувати виплати, пов'язані з цими витратами, та забезпечить правильне відображення цих операцій у фінансовій звітності.

Такий підхід може сприяти більш прозорому та систематичному обліку витрат майбутніх періодів і допоможе уникнути спотворення показників фінансового стану підприємства. Однак важливо враховувати специфіку діяльності конкретного підприємства та відповідність обраної системи обліку його потребам.

ВИСНОВКИ

У роботі було детально проаналізовано сутність доходів і витрат майбутніх періодів, а також їхні сучасні трактування, зокрема в контексті української нормативно-методичної бази та оподаткування. Доходи і витрати майбутніх періодів є елементом фінансового управління підприємством, їхнє належне відображення в обліковій системі дозволяє забезпечити достовірну фінансову звітність та ефективне управління фінансами.

Доходи майбутнього періоду - це надходження грошових, отриманих протягом звітного періоду, але які належать до майбутніх звітних періодів. Оскільки витрати, пов'язані з цими доходами, будуть здійснені у майбутніх періодах, ці доходи не враховуються в доходах поточного звітного періоду, але вони мають значення для майбутньої фінансової діяльності підприємства.

Витрати майбутнього періоду - це витрати, які були здійснені або покладені на підприємство протягом звітного періоду, але відносяться до майбутніх звітних періодів. Ці витрати включають в себе такі витрати, як покупка обладнання, ремонтні роботи, рекламні витрати тощо, які будуть амортизовані або розподілені на майбутні періоди. Вони не враховуються при визначенні фінансових результатів поточного звітного періоду, але відображаються в обліку для забезпечення правильної фінансової звітності та управління підприємством.

Нормативно-методична база обліку доходів і витрат майбутніх періодів, а також їх оподаткування в Україні, визначається законодавством та стандартами бухгалтерського обліку. Ретельне дотримання цих норм і вимог є ключовим для забезпечення відповідності фінансової звітності вимогам законодавства та прозорості управління фінансами підприємства.

Далі, розглянута організація обліку доходів і витрат майбутніх періодів на прикладі господарської діяльності ПрАТ ІнГЗК, зокрема здійснено характеристику та аналіз цієї діяльності.

ПрАТ "Інгулецький ГЗК" зростання виручки у 2021 році, але у 2022 році цей показник суттєво знизився, що може бути пов'язано з військовими

діями в країні. Собівартість продукції зросла у 2021 році, валовий прибуток значно збільшився, але різко знизився у 2022 році. Чистий прибуток у 2021 році значно зріс, але у 2022 році комбінат зазнав збитків.

На комбінате поступове зменшення чисельності працівників свідчити про оптимізацію виробничих процесів. НА ПрАТ ІнГЗК має зростання середньої заробітної плати у 2021 році, але цей показник знизився у 2022 році це може впливати на мотивацію працівників.

Зниження дебіторської і кредиторської заборгованості свідчить про покращення управління боргами.

Щодо організації обліку доходів і витрат майбутніх періодів в господарській діяльності ПрАТ ІнГЗК, слід відзначити необхідність ретельного аналізу та класифікації таких доходів і витрат, а також пошук ефективних шляхів для вдосконалення системи обліку.

В роботі запропоновано деталізовану систему обліку доходів та витрат майбутніх періодів, зокрема розділення обліку на відповідні субрахунки.

Пропоную врахувати рекомендації науковців та використовувати рахунок 69 "Доходи майбутніх періодів" для більш раціонального та достовірного обліку та відображення доходів майбутніх періодів у фінансовій звітності. Додатково рекомендується виділити відповідні субрахунки для поточних та довгострокових доходів майбутніх періодів з метою більш точного та зрозумілого представлення цих фінансових показників у звітності підприємства. Такий підхід дозволить підвищити ефективність управління фінансами та забезпечити більш вірогідну фінансову звітність.

Додатково, для кращої систематизації і контролю, рекомендуємо виділити окремий субрахунок "Виплачені суми" до рахунку 39. На запропонованому субрахунку, будемо відображати фактичні виплати. Такий підхід дозволить більш чітко відображати фінансові зобов'язання та витрати майбутніх періодів у фінансовій звітності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мочерний С. В Економічна енциклопедія К. : ВЦ «Академія», 2000. – 864 с
2. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності К. : Академія, 2001. – 280 с
3. Ватаманюк З. Г. Економіка К. : Либідь, 2002. – 384 с.
4. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат К. : Таксон, 2000. – 520 с.
5. Бутинця.Ф.Ф Особливості бухгалтерського обліку в США. (Peculiarities of accounting in the USA) Житомир : ЖІТІ, 2007. – 559 с.
6. Мельник Л. Г. Економіка підприємства Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 412 с.
7. Бойчук І. М Економіка К. : Каравела; Львів : Новий світ, 2000; 2001. – 298 с.
8. Турило А. М. Управління витратами підприємства К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 120 с.
9. Пушкар М. І. Фінансова звітність: зміст, методика складання та аналіз. Київ : КНЕУ. 2017. 154 с.
10. Нападовська Л. В. Управлінський облік К. : Книга, 2014. – 544 с.
11. Цветкова Н. Сучасна організація обліку та складання звітності для прийняття управлінських рішень *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2008. – № 3. – С. 14–27.
12. Нашкерська Г. В. Бухгалтерський облік К. : Центр навч. л-ри, 2014. – 464 с.
13. Бутинця.Ф.Ф Бухгалтерський словник Житомир: ПП «Рута», 2021. – 224 с.
14. Сопко В. В. Бухгалтерський облік К. : КНЕУ, 2020. – 578 с
15. Подолянчук О. А. Облік доходів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)/ О. А. Подолянчук. – К., 2009. – 21 с.

16. Пушкар Р. М. Менеджмент: теорія та практика [Тернопіль : Карт-бланш, 2015. – 486 с
17. Загорський В.С. Фінанси К. : Знання, 2016. – 247 с
18. НПСБО 1 «Вимоги до фінансової звітності» URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
19. . Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. №996-XII із змінами і доповненнями. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>
20. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL : [http://zakon.rada.gov.ua /laws/ show/z0085-00.](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00)
21. Національні Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» URL : <http://zakon2.rada.gov.ua>
22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>
23. НПСБО 14 «Оренда» : URL : <http://zakon.rada.gov.ua/>
24. НСБО 15 «Дохід» URL : <http://zakon.rada.gov.ua/>
25. НП(С)БО 16 «Витрати», URL : <http://zakon.rada.gov.ua/>
26. Ковтуненко Ю.В. Сутність поняття доходи майбутніх періодів на підприємстві / Ю.В. Ковтуненко, А. Боярська // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Інтеграційна система освіти, науки і виробництва в сучасному інформаційному просторі» 19-20 травня 2016 р. – Тернопіль: Крок, 2016. – С.202-204
27. Ковтуненко Ю.В. Аналіз структури витрат промислового підприємства / Ю.В. Ковтуненко, А.В. Крисенко, О.В. Амурова // Праці Одеського політехнічного університету: Науковий та науково-виробничий збірник. – Одеса, 2014. – Вип. 2(44). – С.202–207.

28. Молибога К.В. Доходи майбутніх періодів / К.В. Молибога // Незалежний аудитор. – 2013. – № 7. URL : http://www.rusnauka.com/12_KP_SN2010/Economics/63705.doc.Htm.
29. Терещенко К.В. Генезис бухгалтерської думки про економічну сутність категорій доходів майбутніх періодів *Адвокат бухгалтера*. – 2013. – № 21. – С. 23–29.
30. Куцик П.О. Сучасний підхід до організації обліку доходів майбутніх періодів *Інтерактивна бухгалтерія*. – 2014. – № 48. – С. 10.
31. Куцик П.О. Проблемні аспекти обліку, аналізу та контролю доходів майбутніх періодів *Науковий клуб*. – 2014. – № 15. – С. 3–5.
32. Куньовська Л.М. Міжнародний досвід коригування доходів між періодами *Дебет – Кредит*. – 2014. – № 10/8. – С. 29–35.
33. Дубровская О.Е. Сравнительный анализ системы нормативного регулирования бухгалтерского учета доходов и расходов *Бухгалтерский учет и анализ*. – 2004. – № 4(86). – С. 48–50.
34. Максutow С.М. Бухгалтерські проблеми обліку доходів. Доходи, яких ще немає *Бізнес-Бухгалтерія*. – 2014. – № 31/1.
35. Саприкін В.М. Витрати майбутніх періодів : дис. ... докт. екон. наук / В.М. Саприкін. –К, 2008. – 166 с.
36. Мельник Е.Г. Витрати майбутніх періодів в аналізі фінансово-господарської діяльності підприємств *Міжнародний збірник наукових праць*. – 2011. – № 3. – С. 1–11.
37. Богомолowa І. О., Іванов В. Ю. Формування системи управління витратами на підприємстві. *Економічний часопис-XXI*. 2017. № 3-4. С. 54– 57
38. Колесник С. Г. Основи управління витратами на підприємстві : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2018. 164 с.
39. Сайт ПрАТ ІнГЗК URL : <https://ingok.metinvestholding.com/ua>